

Republica Moldova

**Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică
ANRE**

str. Alexandr Pușkin, nr. 52/A, MD 2005 Chișinău, Tel: 022 823 955, anre@anre.md, <http://www.anre.md>

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE

HOTĂRÂRE nr.

din 2024

mun. Chișinău

**cu privire la rezultatele studiului de piață a gazelor naturale din Republica Moldova
pentru anii 2022-2023**

În temeiul art. 97 alin. (2) din Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale, Notei informative elaborate de Grupul de lucru instituit prin Hotărârea ANRE nr. 422/2024, Consiliul de administrație al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică

H O T Ă R Ă Ș T E:

1. Se ia act de rezultatele studiului de piață a gazelor naturale din Republica Moldova pentru anii 2022-2023 (se anexează).
2. Departamentul Gaze naturale și Energie termică va monitoriza activitatea participanților pieței gazelor naturale.
3. Prezenta Hotărâre se publică pe pagina web oficială a Agenției în termen de 1 zi lucrătoare de la aprobare.

Veaceslav UNTILA
Director general

Eugen CARPOV
Director

Violina ȘPAC
Director

Alexei TARAN
Director

Alexandru URSU
Director

Anexă
la Hotărârea Consiliului de administrație
al ANRE nr. din 2024

Studiul de piață a gazelor naturale din Republica Moldova pentru anii 2022-2023

(art. 97 din Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale)

Chișinău 2024

Cuprins:

1. ÎNTRODUCERE	4
2. CADRUL NORMATIV	4
3. TITULARII DE LICENȚĂ ÎN SECTORUL GAZELOR NATURALE	6
4. DESCRIEREA PIEȚEI DE GAZE NATURALE	7
4.1 Evoluția cererii de gaze naturale	8
4.2 Piața angro de gaze naturale	11
4.2.1. Prezentarea principalelor surse de import al gazelor naturale	12
4.2.2 Platforma de tranzacționare a gazelor naturale	13
4.2.3. Piața gazelor naturale pe termen lung	14
4.2.4. Piața gazelor naturale pe termen scurt	14
4.2.5 Echilibrarea	14
4.2.6. Evoluția anuală a prețurilor de pe piața angro	15
4.2.7. Prețurile de pe piața angro din Republica Moldova și alte piețe din Comunitatea Energetică	15
4.3. Piața cu amănuntul de gaze naturale	15
4.3.1. Obligații de serviciu public	16
4.3.2. Prezentarea planului de acțiuni privind reducerea în timp a obligațiilor de serviciu public, cu ulterioara eliminarea ale acestora	18
4.3.3. Corelația între prețurile de pe piața angro și piața cu amănuntul	18
4.4. Implementarea cerințelor de separare a activității OSD și OST al gazelor naturale	19
4.5. Accesul terților la rețea	20
5. INDICATORI DE EVALUARE CANTITATIVĂ A CONCENTRAȚIEI PIEȚEI	21
5.1. Indicatorul Herfindahl-Hirschmann (HHI)	21
5.2. Schimbarea furnizorilor de gaze naturale	21
5.3. Alți indicatori de evaluare a concentrației pieței gazelor naturale	22
6. PERSPECTIVELE SECURITĂȚII APROVIZIONĂRII CU GAZE NATURALE	22
7. IDENTIFICAREA BARIERELOR ÎN CALEA LIBERALIZĂRII PIEȚEI ȘI CONCURENȚEI EFECTIVE	23
8. CONCLUZII	25
9. MĂSURILE PRIVIND DEZVOLTAREA PIEȚEI DE GAZE NATURALE ȘI PROMOVAREA CONCURENȚEI	26

Abrevieri

Abrevierea	Definiția
ANRE/Agenția	Agencia Națională pentru Reglementare în Energetică
CSE	Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova
ENTSO-G	Rețeaua europeană a operatorilor sistemelor de transport de gaze naturale
HHI	Indexul Herfindahl-Hirschman
OS	Operatorii de sistem
OSD	Operatorul sistemului de distribuție
OST	Operatorul sistemului de transport
PRE	Parte responsabilă pentru echilibrare
RPGN	Regulile pieței gazelor naturale
SCE	Secretariatul Comunității Energetice
TVA	Taxa pe valoarea adăugată
UE	Uniunea Europeană
ATI	Ananiev-Tiraspol-Ismail
RI	Razdelinaia-Ismail
ȘDKRI	Șebelinka-Dnepropetrovsk-Krivoi Rog-Ismail

1. ÎNTRUDUCERE

În conformitate cu art. 97 alin (2) din Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale (în continuare - Legea nr. 108/2016 sau Legea cu privire la gazele naturale), Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (în continuare - ANRE/Agenția) efectuează, cel puțin la fiecare doi ani, un studiu de piață. În baza rezultatelor acestui studiu se stabilesc măsuri necesare și proporționale pentru promovarea concurenței și pentru crearea premiselor necesare creșterii eficienței pieței gazelor naturale.

Prezentul studiu de piață se referă la perioada anilor 2022 – 2023 și descrie cele mai importante evoluții, inclusiv acțiuni întreprinse în scopul facilitării procesului de liberalizare și de deschidere a pieței gazelor naturale.

Studiu are drept scop realizarea unei analize cuprinzătoare a pieței gazelor naturale din Republica Moldova (fără unitățile administrativ-teritoriale din stânga Nistrului) și identificarea măsurilor necesare pentru promovarea concurenței și creșterea eficienței pieței gazelor naturale.

Prezentul studiu cuprinde:

- cadrul normativ aplicabil;
- descrierea detaliată a pieței gazelor naturale;
- evaluarea nivelului de eficiență, concurență și transparență pe piața gazelor naturale;
- analiza cantitativă a concentrării pieței, utilizând indicatori specifici;
- identificarea furnizorilor care dețin o poziție dominantă pe piață;
- concluzii și propuneri de măsuri pentru asigurarea unei concurențe echitabile.

Prin acest studiu, ANRE își propune să contribuie la crearea unui cadru de piață mai eficient și mai competitiv, care să servească intereselor legitime ale consumatorilor și să sprijine dezvoltarea durabilă a sectorului energetic din Republica Moldova.

Efectuarea studiului de piață a fost dispusă prin Hotărârea ANRE nr. 422 din 5 iulie 2024. Conform Hotărârii ANRE nr. 422/2024 a fost stabilit termenul de 4 luni pentru realizarea studiului, cu posibilitatea de extindere a acestuia. Studiul se consideră finalizat odată cu adoptarea hotărârii ANRE, în acest sens care specifică rezultatele studiului și măsurile necesare și proporționale pentru promovarea concurenței și pentru crearea premiselor necesare creșterii eficienței pieței gazelor naturale.

Elaborarea studiului implică un proces de consultare publică, în conformitate cu Legea nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional. Acest lucru asigură că toate părțile interesate au oportunitatea de a contribui cu opinii și sugestii la studiu.

Studiul a fost elaborat cu asistența oferită de Secretariatul Comunității Energetice.

2. CADRUL NORMATIV

În contextul angajamentelor Republicii Moldova în calitate de parte contractantă a Tratatului de constituire a Comunității Energetice, începând cu anul 2009, transpunerea și implementarea în legislația națională a directivelor și regulamentelor Uniunii Europene (UE) în domeniul gazelor naturale reprezintă o prioritate. Acestea formează baza legală necesară pentru integrarea pieței naționale de gaze naturale în piața internă europeană, asigurând conformitatea cu standardele și normele UE. De menționat că Republica Moldova a asigurat transpunerea în legislația primară și secundară a tuturor actelor aferente Pachetului Energetic III.

Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică (în continuare Legea nr. 174/2017), stabilește cadrul juridic general pentru organizarea și funcționarea eficientă și sigură a sectoarelor energetice, inclusiv a sectorului gazelor naturale.

Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale asigură transpunerea Directivei 2009/73/CE privind normele comune pentru piața internă în sectorul gazelor naturale și stabilește cadrul juridic special pentru organizarea, reglementarea, asigurarea funcționării eficiente și monitorizarea pieței gazelor naturale, pentru aprovizionarea consumatorilor finali cu gaze naturale în condiții de accesibilitate, disponibilitate, fiabilitate, continuitate, calitate și transparență. Legea instituie mecanismele necesare pentru:

- stabilirea regulilor pieței de gaze naturale;
- asigurarea accesului liber la piața gazelor naturale;
- promovarea producerii, transportului, distribuției, furnizării de gaze naturale;
- dezvoltarea pieței gazelor naturale și integrarea acestora într-o piață de gaze naturale regională;
- asigurarea echilibrului adecvat între ofertă și cerere;
- stabilirea măsurilor menite să garanteze securitatea aprovizionării cu gaze naturale;
- asigurarea îndeplinirii corespunzătoare a obligațiilor de serviciu public;
- asigurarea respectării drepturilor consumatorilor finali;
- transparența și integritatea pieței gazelor naturale.

Codul rețelor de gaze naturale, aprobat prin Hotărârea ANRE nr. 420/2019 (în continuare Codul rețelor), stabilește cadrul normativ pentru asigurarea și gestionarea unui acces eficient și transparent la rețelele de transport și distribuție a gazelor naturale. La fel, Codul rețelor stabilește procedurile aplicate de operatorul sistemului de transport (în continuare OST) în scopul îndeplinirii în mod eficient a atribuțiilor ce îi revin, în special în legătură cu:

- asigurarea interoperabilității și schimbului de date;
- echilibrul în sistemul de transport al gazelor naturale;
- alocarea capacităților rețelor de transport al gazelor;
- structurile tarifare armonizate pentru transportul gazelor naturale.

Codul rețelor a asigurat transpunerea următoarelor coduri de rețea europene adaptate pentru țările părți ale Comunității Energetice:

- 1) Regulamentul (UE) Nr.2015/703 de stabilire a unui cod de rețea pentru normele privind interoperabilitatea și schimbul de date;
- 2) Regulamentul (UE) Nr.2017/459 de stabilire a unui cod al rețelei privind mecanismele de alocare a capacității în sistemele de transport al gazelor;
- 3) Regulamentul (UE) Nr.2017/460 de stabilire a unui cod al rețelei privind structurile tarifare armonizate pentru transportul gazelor;
- 4) Regulamentul (UE) Nr.312/2014 de stabilire a unui cod de rețea privind echilibrarea rețelor de transport de gaz.

Regulile pieței gazelor naturale, aprobate prin Hotărârea ANRE nr. 534/2019 (în continuare Regulile pieței) stabilesc cadrul legal pentru efectuarea tranzacțiilor de vânzare-cumpărare a gazelor naturale, structura, procedurile, principiile și standardele de organizare și de funcționare a pieței gazelor naturale, tipurile de contracte încheiate pe piața gazelor naturale, drepturile și obligațiile participanților la piața gazelor naturale, inclusiv obligațiile participanților la piața gazelor naturale în legătură cu echilibrarea.

Regulamentul privind furnizarea gazelor naturale aprobat prin Hotărârea ANRE nr. 113/2019 (în continuare Regulamentul nr. 113/2019) reglementează: raporturile juridice dintre

consumatorul final, furnizor și operatorul de sistem cu privire la furnizarea gazelor naturale, inclusiv furnizarea gazelor naturale de către furnizorul de ultimă opțiune și furnizorul care are obligația de furnizare a gazelor naturale consumatorilor casnici și societăților comerciale mici în contextul obligațiilor de serviciu public, contractarea și facturarea gazelor naturale, deconectarea, reconectarea instalațiilor de gaze naturale ale consumatorilor finali, limitarea și întreruperea furnizării gazelor naturale, calitatea serviciului de furnizare a gazelor naturale, examinarea reclamațiilor și soluționarea neînțelegerilor dintre furnizori, operatorii de sistem și consumatorii finali.

Raportul privind punerea în aplicare a măsurilor provizorii de echilibrare de către Entitatea de echilibrare SRL „Moldovatransgaz”, aprobat prin Hotărârea ANRE nr. 81/2023, care descrie stadiul de dezvoltare și de lichiditate pieței angro a gazelor naturale la momentul întocmirii Raportului, măsurile provizorii propuse, cât și o descriere a măsurilor care vor fi luate în scopul eliminării acestora și atingerii obiectivelor finale în domeniul echilibrării prevăzute de Codul rețelelor.

3. TITULARII DE LICENȚĂ ÎN SECTORUL GAZELOR NATURALE

Pe parcursul anilor 2022-2023 au fost eliberate 3 licențe pentru furnizarea gazelor naturale. Numărul redus al licențelor eliberate a fost condiționat de măsurile de restricționare instituite prin Dispozițiile Comisiei pentru Situații Excepționale nr. 04 din 02.11.2021, nr. 20 din 04.05.2022 și nr. 41 din 07.10.2022, prin care s-a dispus că pe durata stării de urgență ANRE nu va elibera licențe pentru tradingul și furnizarea gazelor naturale.

În același timp, în anul 2023, la 2 titulari de licențe pentru furnizarea gazelor naturale le-au fost suspendate licențele de activitate pentru un termen de 3 luni. În cazul SRL „Rotalin Gaz Trading”, licența a fost suspendată din motivul refuzului executării Prescripțiilor emise de către ANRE în vederea îndeplinirii obligației de serviciu public privind furnizarea gazelor naturale către consumatorii finali, la parametri de calitate stabiliți, la prețuri reglementate, transparente, nediscriminatorii și ușor de comparat, iar în cazul SRL „Nordgaz Furnizare” licența a fost suspendată din motivul admiterii de către aceasta a unor încălcări a cadrului normativ de reglementare a activității pe piața angro a gazelor naturale (condițiile REMIT). Toți consumatorii deserviți anterior de către furnizorii cărora le-a fost suspendată licența, au fost asigurați cu gaze naturale prin intermediul furnizorului de ultimă opțiune desemnat de către ANRE.

Numărul titularilor de licențe care activau în sectorul gazelor naturale pe parcursul anilor 2022-2023 este prezentat în Tabelul de mai jos.

Nr.	Genurile de activitate	Numărul titularilor de licențe	
		la 31.12.2022	la 31.12.2023
1	Transportul gazelor naturale	2	1
2	Distribuția gazelor naturale	21	20
3	Furnizarea gazelor naturale	25	24
Total		48	45

Tabelul 1. Numărul titularilor de licențe în sectorul gazelor naturale

Lista titularilor de licențe în sectorul gazelor naturale este prevăzută în Anexa nr. 1 la Studiul de piață al gazelor naturale din Republica Moldova.

OST SRL „Vestmoldtransgaz” (certificat final prin Hotărârea ANRE nr. 513/2024 conform modelului operatorului de sistem independent), operează întregul sistem de transport al gazelor naturale pe malul drept al Nistrului și administrează toate punctele de interconectare transfrontaliere indicate în Tabelul 2.

Puncte interconectare	Capacitatea tehnică intrare, m ³ /zi, (20 °C)	Capacitatea tehnică ieșire, m ³ /zi, (20 °C)
PI Alexeevca	7 900 000	12 000 000
PI Ananiev	7 900 000	14 000
PI Grebeniki	36 000 000	3 960 000
PI Căușeni	12 000 000	36 000 000
PI Limanskoe	0	0
PI Ungheni	5 250 725	2 040 159
Total	69 050 725	54 014 159

Tabelul 2. Lista punctelor de interconectare, capacitatea tehnică maximă de intrare/ieșire, m³/zi.

Conform rapoartelor titularului de licență pentru transportul gazelor naturale, lungimea rețelelor de transport în Republica Moldova, la situația 01 ianuarie 2024, a constituit 1682,5 km, comparativ cu anul 2022 - fără modificarea lungimii rețelelor. Astfel, rețelele magistrale au constituit 776,2 km (46,1 %), iar rețelele bransamente - 906,2 km (53,9 %). Din totalul acestor rețele 1335,6 km (79,4 %) sunt în proprietatea agenților economici, inclusiv 1299,4 km (97,3 %) a proprietarului de rețele SRL „Moldovatransgaz”, 122,7 km (7,3 %) aparțin titularului de licență SRL „Vestmoldtransgaz” și 224,2 km (13,3 %) aparțin autorităților administrației publice centrale și locale.

Conform rapoartelor titularilor de licență pentru distribuția gazelor naturale, la situația 01.01.2024, lungimea rețelelor de distribuție a constituit 26118,9 km, din care: 8584,9 km sau 32,9 % la operatorii sistemelor de distribuție (OSD) afiliați SA „Moldovagaz”, 615,9 km sau 2,4 % la alți titulari de licențe pentru distribuția gazelor naturale, 6317,6 km sau 24,2 % la autoritățile administrației publice centrale și locale, 7333,8 km sau 28,1 % la persoanele fizice, gupuri și asociații de persoane fizice, 2140,2 km sau 8,2 % la agenții economici și 1126,4 km sau 4,3 % la categoria „Fără proprietari”. La fel, conform rapoartelor prezentate de titularii de licență pentru distribuția gazelor naturale, la situația 01.01.2024 în Republica Moldova (fără unitățile administrativ-teritoriale din stânga Nistrului) din 1533 de localități, la rețelele de distribuție a gazelor naturale au acces 964 de localități ce constituie un nivel mediu de 62,9 %. Accesul este confirmat prin existența, în aceste localități, a rețelelor de distribuție a gazelor naturale la care sunt racordați consumatori finali. Informația respectivă pentru anul 2022 și 2023 este prezentată în Anexele nr. 2. și nr. 3 la prezentul studiu.

4. DESCRIEREA PIETEI DE GAZE NATURALE

Piața de gaze naturale a Republicii Moldova cuprinde toate tranzacțiile de vânzare-cumpărare a gazelor naturale și a altor produse conexe, fiind formată din piața angro și piața cu amănuntul.

Sistemul de gaze naturale din Republica Moldova este divizat între malurile drept și stâng al Nistrului care nu este controlat de autoritățile constituționale ale țării și unde este amplasat cel mai mare consumator de gaze naturale centrală termoelectrică – Cuciurgan „Moldavskaia GRES” S.A.T.I. (MGRES).

Cu o producție internă de gaze naturale neînsemnată (0,0002 mlrd. m³ în 2017) și fără instalații de stocare a gazelor naturale sau terminale de gaze naturale lichefiate, Republica Moldova depinde în totalitate de importul de gaze naturale.

Figura 1. Ilustrează schema relațiilor comerciale care au loc pe piața gazelor naturale, inclusiv fluxurile fizice de gaze naturale.

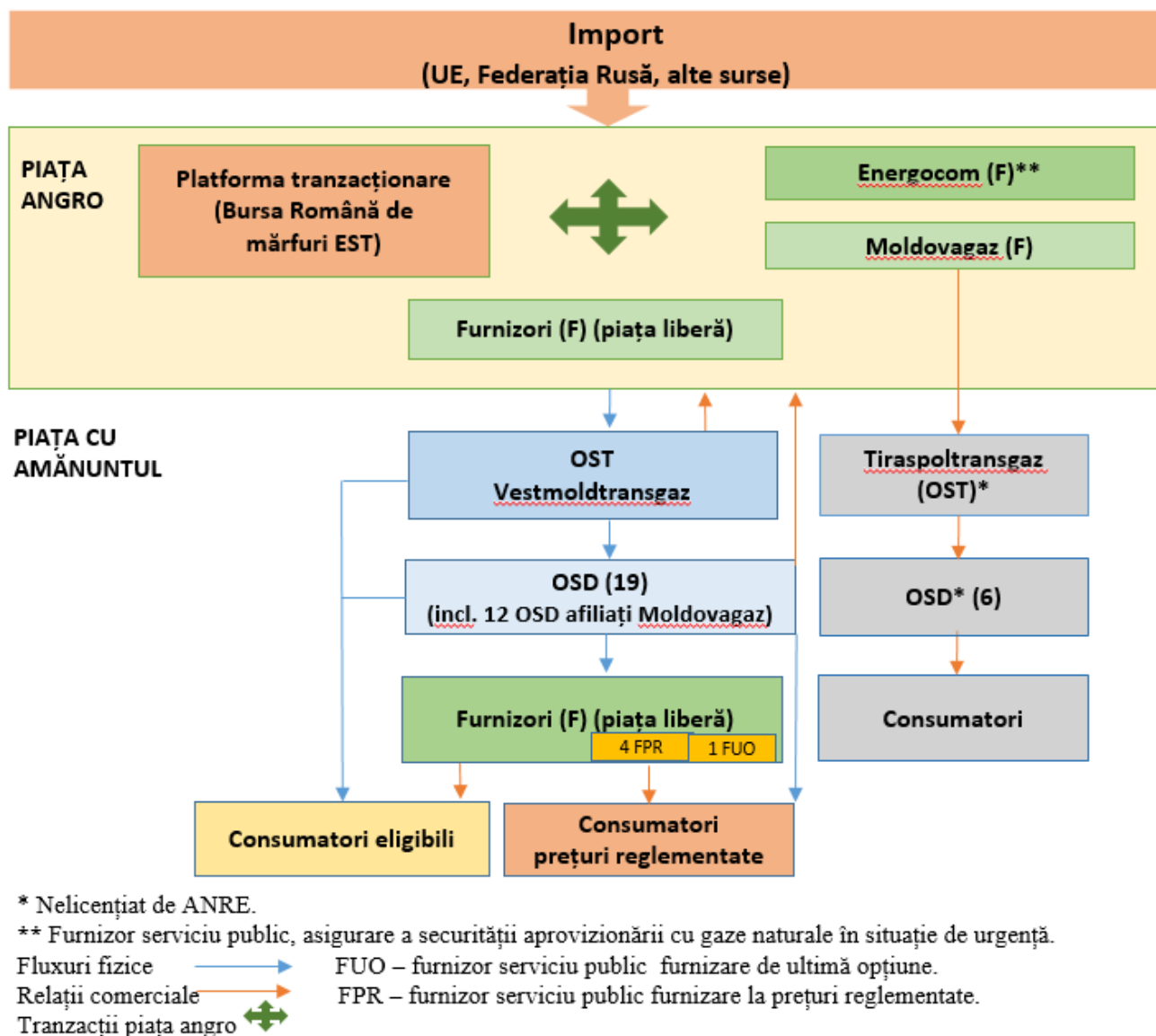

Figura 1. Schema pieței gazelor naturale din Republica Moldova, 2023.

4.1. Evoluția cererii de gaze naturale

În perioada 2022 – 2023 consumul gazelor naturale pe teritoriul Republicii Moldova a înregistrat o continuă descreștere. Astfel, în anul 2022 comparativ cu anul 2021, volumul gazelor naturale furnizate consumatorilor finali s-a diminuat cu 377,4 mil. m³ sau cu 30,8 %. Consumul gazelor naturale în anul 2023 comparativ cu anul 2021 s-a diminuat cu 522,0 mil. m³ sau 42,6 %, iar față de anul 2022 diminuarea a constituit 144,9 mil. m³ sau - 17,1 %.

Datele grafice aferente cantităților gazelor naturale furnizate consumatorilor finali în ultimii 10 ani, exprimate în mil. m³, sunt prezentate în Figura 2.

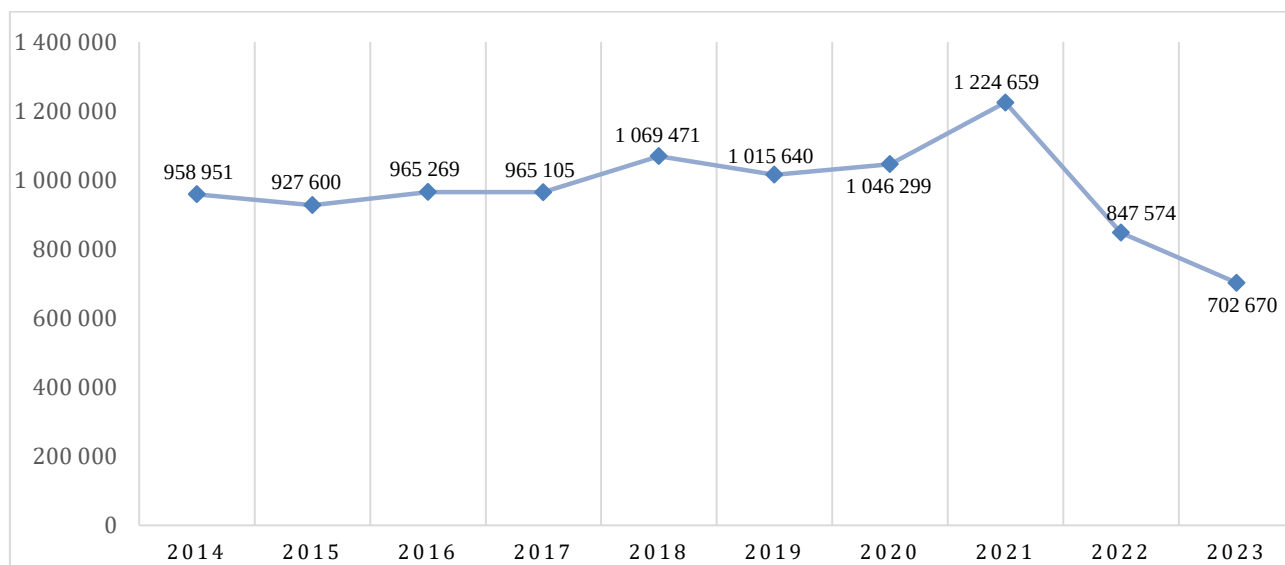

Figura 2. Cantitățile de gaze naturale furnizate consumatorilor finali în perioada 2014-2023, mil. m³

Consumul lunar al gazelor naturale în perioada 2022 – 2023 (cu excepția volumelor gazelor naturale procurate de operatorii de sistem în scopul acoperirii consumurilor tehnologice și al pierderilor tehnice în rețelele de gaze și a volumelor gazelor naturale comprimate) este prezentat în Figura 3.

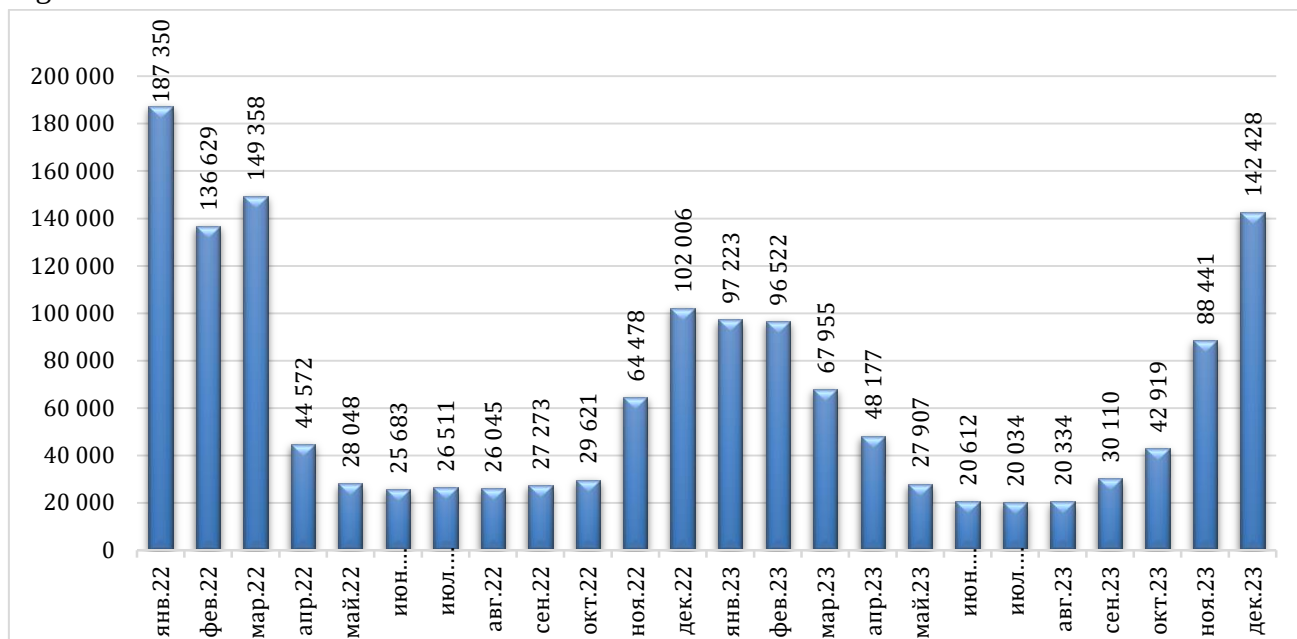

Figura 3. Consumul lunar al gazelor naturale în perioada 2022-2023, mii m³
(Sursa: Rapoartele titularilor de licențe).

Consumul lunar al gazelor naturale în perioada 2022 – 2023 (cu excepția volumelor gazelor naturale procurate de OS în scopul acoperirii consumurilor tehnologice și al pierderilor tehnice în rețelele de gaze naturale), separat pe consumatori casnici și consumatori noncasnici, este prezentat în Figura 4.

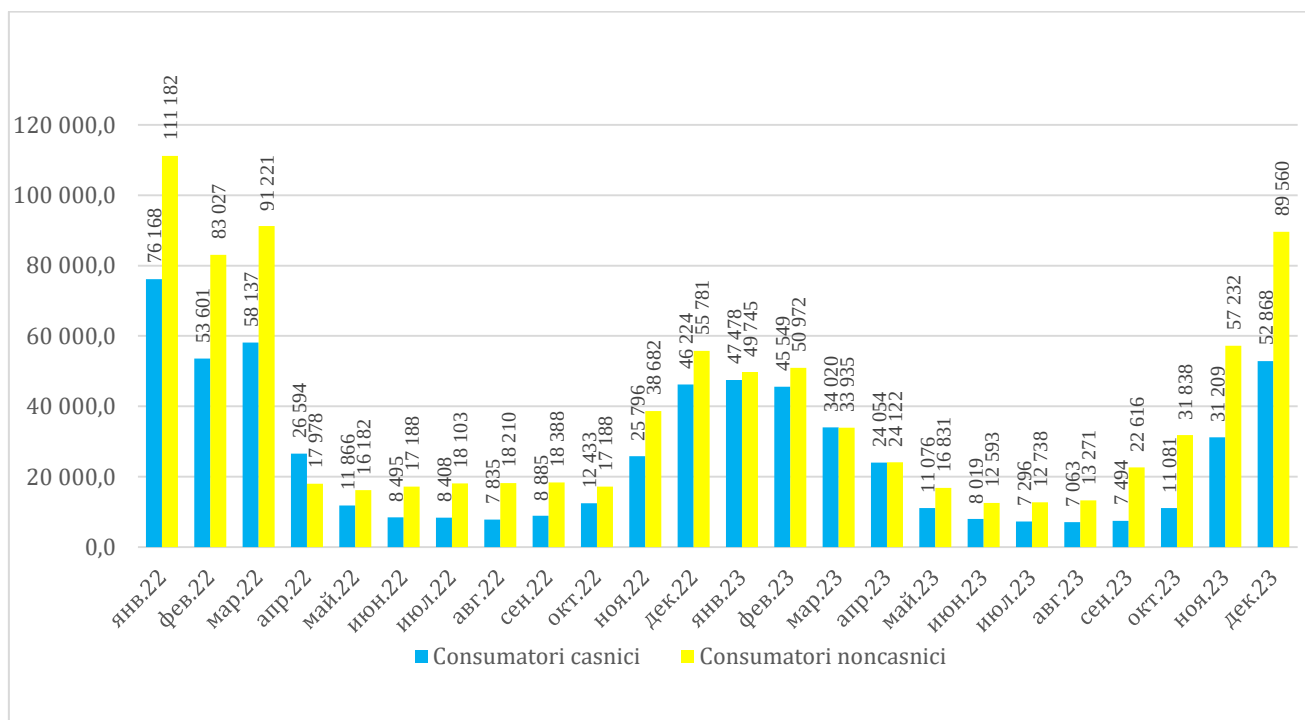

Figura 4. Consumul lunar al gazelor naturale în perioada 2022-2023, mii m³.
(Sursa: Rapoartele titularilor de licențe).

Datele din Figura 4. denotă faptul că în ultimii doi ani proporția gazelor naturale consumate de consumatorii casnici și consumatorii noncasnici rămâne neschimbată, chiar dacă consumul gazelor naturale s-a diminuat în 2023 față de 2022 cu 17,1 %. Astfel, consumatorii casnici, în mediu, consumă 41 % și consumatorii noncasnici 59 % din volumul total al gazelor naturale destinat necesităților Republicii Moldova.

În Figura 5. Este prezentat consumul gazelor naturale de către consumatorii finali comparativ, între lunile anului 2022 și 2023.

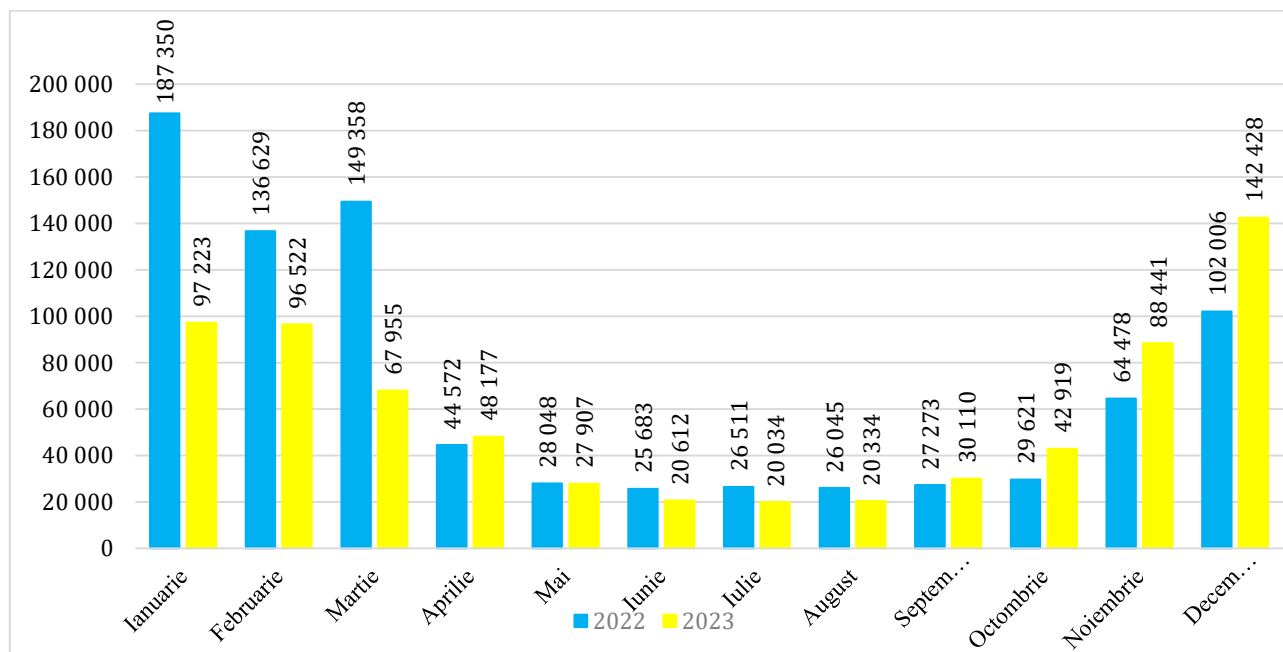

Figura 5. Consumul gazelor naturale în perioada 2022-2023, mii m³.
(Sursa: Rapoartele titularilor de licențe).

Din grafic (Figura 5) se poate observa consumul gazelor naturale mai ridicat în ianuarie – martie 2022 comparativ cu aceeași perioadă a anului 2023. Situația se inversează în perioada octombrie – decembrie 2022 în care consumul gazelor naturale este mai mic comparativ cu aceeași perioadă a anului 2023. Respectiv, unul din factorii esențiali care influențează direct consumul gazelor naturale este prețul de furnizare a acestora către consumatorii finali.

În Tabelul 3. sunt indicate cantitățile gazelor naturale furnizate, pe categorii consumatorilor finali, în funcție de segmentul pieței.

Indicatori	Unitatea de măsură	2022			2023		
		Prețuri reglementate în contextul obligației de serviciu public	Prețuri negociate	Total	Prețuri reglementate în contextul obligației de serviciu public	Prețuri negociate	Total
Cantitatea totală a gazelor naturale livrate consumatorilor finali	mii m ³	845 050.4	2 524.4	847 574.8	662 171.1	40 499.1	702 670.2
	%	99.7%	0.3%	100%	94.2%	5.8%	100%
Consumatori casnici	mii m ³	344 170.9	273.5	344 444.4	286 985.9	229.5	287 215.4
Consumatori noncasnici total, din care:	mii m ³	500 879.5	2 250.9	503 130.4	375 185.2	40 269.6	415 454.8
sectorul termoelectric	mii m ³	252 807.8	0.0	252 807.8	214 538.6	0.0	214 538.6
sectorul industrial	mii m ³	43 389.3	2 133.0	45 522.3	33 785.4	37 157.4	70 942.8
sectorul bugetar	mii m ³	39 772.0	65.7	39 837.7	35 511.2	79.6	35 590.8
alți consumatori	mii m ³	164 910.4	52.2	164 962.5	91 350.0	3 032.6	94 382.6

Tabelul 3. Cantitățile gazelor naturale furnizate consumatorilor finali, pe categorii, în perioada 2022-2023
(Sursa: Rapoartele titularilor de licențe)

4.2. Piața angro de gaze naturale

Tranzacțiile de vânzare-cumpărare a gazelor naturale, inclusiv tranzacțiile de import sau export, de pe piața angro se efectuează de participanții pieței gazelor naturale (producători, furnizori, traderi, operatori de sistem) în baza contractelor bilaterale.

În anul 2022, ANRE a autorizat platforma de tranzacționare a gazelor naturale operată de SRL „Bursa Română de Mărfuri (Romanian Commodities Exchange) Est (în continuare - SRL „BRM EST”).

În rezultatul transpunerii în legislația națională a prevederilor Regulamentului UE nr. 1227/2011 privind integritatea și transparența pieței angro de energie (REMIT), ANRE a elaborat și aprobat Regulamentul privind Registrul participanților la piața angro de gaze naturale care a intrat în vigoare la 10 martie 2023. Respectiv, pe parcursul anului 2023, de către ANRE au fost înregistrați 13 participanți la piața angro a gazelor naturale din Republica Moldova, iar informațiile relevante despre participanți au fost remise, inclusiv către Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice, în vederea înregistrării acestora în Registrul central al participanților la piața angro de energie.

Furnizorii participă pe piața angro în baza licențelor pentru furnizarea gazelor naturale, eliberate în conformitate cu Legea nr. 108/2016 și îndeplinesc cerințele stabilite în Regulile pieței. Totodată producătorii sunt în drept să vândă gaze naturale pe piața angro în baza licenței pentru producerea gazelor naturale, în conformitate cu Legea nr. 108/2016 și cerințele stabilite în Regulile pieței.

Operatorul sistemului de transport (OST) și operatorii sistemelor de distribuție (OSD) a gazelor naturale sunt participanți specifici la piața gazelor naturale, care au dreptul să participe la tranzacții pe piața angro doar pentru a procura volume de gaze naturale operaționale. Totodată OST procură și vinde gaze naturale necesare pentru îndeplinirea funcțiilor de echilibrare în conformitate cu Regulile pieței, asigurând echilibrarea zonei de echilibrare a Republicii Moldova.

Punctul de livrare pentru contractele de pe piața angro este Punctul Virtual de Tranzacționare (în continuare PVT). În anul 2023, numărul tranzacțiilor de vânzare-cumpărare a gazelor naturale pe piața angro au fost în creștere.. Conform informațiilor prezentate de furnizorii de gaze naturale, 4 din 12 furnizori activi pe piața gazelor naturale au efectuat tranzacții angro.

4.2.1. Prezentarea principalelor surse de import al gazelor naturale

Importul gazelor naturale în Republica Moldova este determinat de lipsa zăcămintelor de gaze naturale pe teritoriul acesteia. Prin urmare din momentul în care a început alimentarea cu gaze naturale a Republicii Moldova (an. 1966), furnizorii de gaze naturale importă cantitățile necesare de gaze naturale în asigurarea consumatorilor finali cu gaze naturale.

Până la finele anului 2022 principala sursă de import al gazelor naturale pentru Republica Moldova a fost SAP „Gazprom” din Federația Rusă prin intermediul furnizorului S.A. „Moldovagaz”. În perioada anului 2022 importul gazelor naturale pe teritoriul Republicii Moldova a fost asigurat în proporție de 98,7 % din Federația Rusă.

Anul 2023 s-a remarcat prin diversificarea surselor de achiziție a gazelor naturale. Astfel, asigurarea cu gaze naturale a consumatorilor Republicii Moldova (fără unitățile administrativ-teritoriale din stânga Nistrului) s-a realizat preponderent din volumele importate din țările UE, iar din importurile de la SAP „Gazprom” doar în proporție de 0,2 %.

Prezentarea grafică a surselor de achiziție a gazelor naturale de către furnizorii de gaze naturale este redată în Figura 6 care reflectă tranziția de la importul gazelor naturale din Federația Rusă (SAP „Gazprom”) către sursele de import din țările UE precum Romania, Austria, Grecia, Olanda, etc.

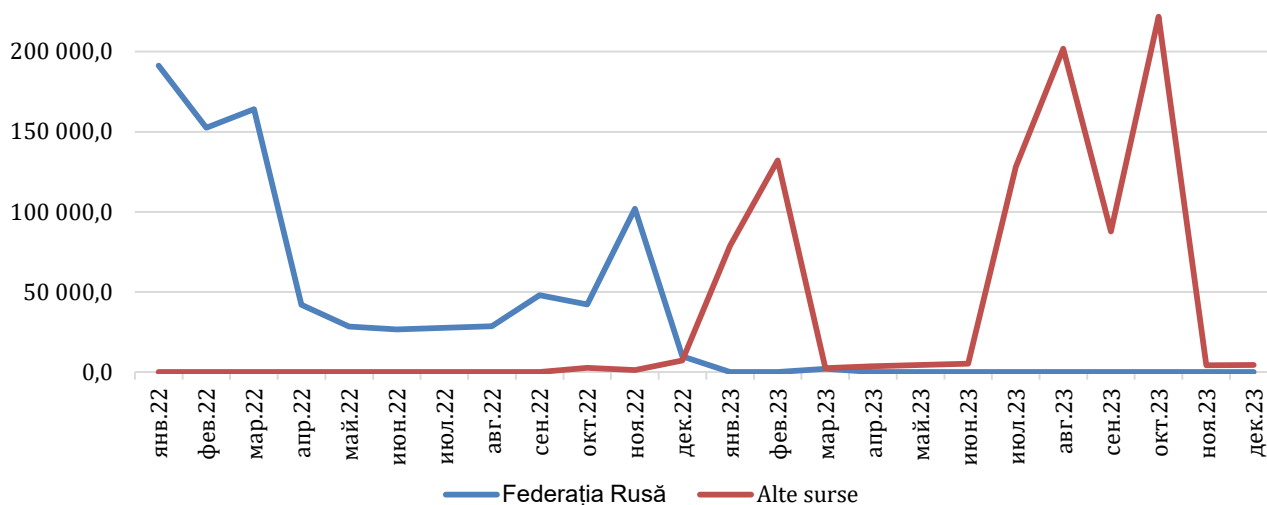

Figura 6. Sursele de achiziție a gazelor naturale, perioada 2022-2023.
(Sursa: Rapoartele titularilor de licențe).

În anul 2023 importul gazelor naturale pentru necesitățile țării a fost realizat de către furnizorul S.A. „Energocom” în cuantum de 93,9 %. Structura importului de gaze naturale în Republica Moldova realizat de către furnizori, în perioada ianuarie – decembrie 2023 este prezentată în Figura 7.

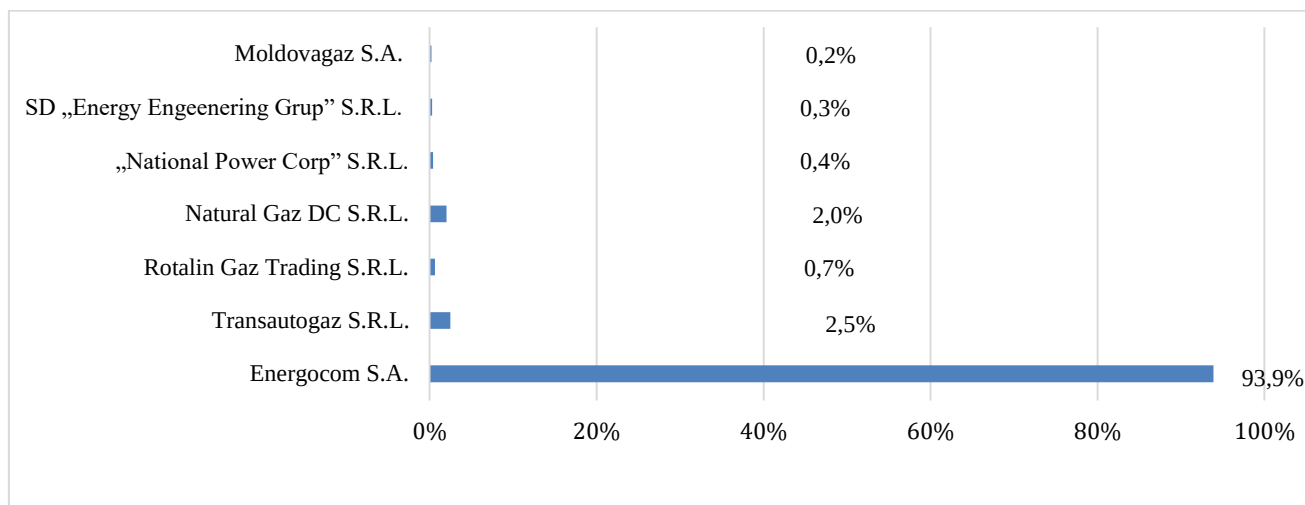

Figura 7. Structura importului gazelor naturale în Republica Moldova în anul 2023 în dependență de furnizori.
(Sursa: Rapoartele titularilor de licențe).

4.2.2. Platforma de tranzacționare a gazelor naturale

În anul 2022, ANRE a autorizat platforma de tranzacționare a gazelor naturale operată de SRL „BRM EST” care este o subsidiară a companiei SA „Bursa Română de mărfuri” din România cu o experiență de peste 10 ani pe piața de gaze naturale din România.

Prin intermediul SRL „BRM EST” pot fi inițiate și desfășurate tranzacții pe :

- *Piața Gas Forward* (începând cu anul 2023) care oferă posibilitatea tranzacționării contractelor de gaze naturale pe termen mediu și lung, acoperind perioade de la o săptămână până la un an întreg. Tranzacțiile sunt ferme și irevocabile, iar transferul dreptului de proprietate are loc fie în PVT, fie într-un punct de livrare stabilit de părți. Pentru a participa, operatorii economici trebuie să dețină o licență valabilă, emisă de ANRE, un contract de transport cu operatorul de sistem și un acord cadru de prestări servicii de contraparte.

- *Piața SPOT* (începând cu anul 2024) cu contracte pe termen scurt (Ziua Următoare sau Intrazilnică. Prețurile sunt exprimate în lei/MWh, fără TVA, și sunt stabilite în funcție de dinamica cererii și ofertei din piață.

- *Piața contractelor bilaterale OTC (over-the-counter)*, (începând cu anul 2024) care permite negocierea directă între furnizorii de gaze naturale, dintre furnizori și consumatorii finali. Aceasta platformă nereglementată permite participanților să prezinte oferte ferme de cumpărare sau vânzare a gazelor naturale, specificând la necesitate individuală condițiile privind cantitatea, prețul și perioada de livrare dorită.

SRL „BRM EST” aplică următoarele comisioane de acces la platforma de tranzacționare pentru utilizatorii de sistem în Republica Moldova:

An	Comision/MWh tranzacționat
2022	0,010 MDL

2023	0,010 MDL
2024	0,010 MDL

Pe parcursul anului 2024 (perioada aprilie 2024 – septembrie 2024) pe platforma de tranzacționare a gazelor naturale operată de „BRM EST” au fost realizate tranzacții în cantitate de 2 655 595 MWh (aproximativ 2,66 TWh), în contextul solicitărilor furnizorului de serviciu public SA „Moldovagaz” privind achiziționarea gazelor naturale necesare pentru sezonul rece 2024-2025. Până la finalul anului 2024 se preconizează tranzacții totale de aproximativ 8 000 000 MWh (aprox. 8 TWh).

Având în vedere că începând din aprilie 2024 cele mai multe tranzacții pe piața angro de gaze naturale din Republica Moldova au avut loc prin intermediul platformei de tranzacționare a SRL „BRM EST”, dinamica prețurilor poate fi vizualizată de pe pagina web a Pieței Forward de gaze naturale la secțiunea „Cotații”: <https://brmeastenergy.md/piata-forward-gn/>. La fel, toate rezultatele tranzacțiilor (cumpărător, cantitate, preț) sunt accesibile public pe pagina web: <https://brmeastenergy.md/piata-forward-gn/>.

4.2.3. Piața gazelor naturale pe termen lung

În anul 2023 au avut loc primele 4 tranzacții pe piața „gas forward” (produse cu livrare pe termen lung). Cantitatea tranzacționată a constituit 705 MWh.

4.2.4. Piața gazelor naturale pe termen scurt

În perioada 2022-2023 piața gazelor naturale din Republica Moldova s-a caracterizat prin absența unei piețe lichide de gaze naturale pe termen scurt. Astfel, participanții de pe piața gazelor naturale nu au efectuat tranzacții cu produse pe termen scurt, în scop comercial sau în scop de echilibrare a portofoliilor individuale.

În septembrie 2024, SRL „BRM EST” a lansat piața spot, piața zilei următoare și piața pe parcursul zilei. Prima tranzacție-test pe piața zilei următoare, respectiv piața intrazilnică, a fost realizată la data de 30 septembrie 2024. Tranzacționarea pe termen scurt contribuie la creșterea lichidității pe piața de gaze naturale și permite reducerea a dezechilibrelor. În contextul trecerii pe piața liberă a întreprinderilor mari începând cu 1 ianuarie 2025 conform condiției stabilite la art. 114 alin. (4) lit. a) al Legii nr. 108/2016, tranzacționarea pe termen scurt reprezintă o măsură de reducere a riscurilor și ajustarea portofoliului.

4.2.5. Echilibrarea

În absența unui nivel suficient de lichiditate a pieței angro a gazelor naturale pe termen scurt, OST a realizat echilibrarea fizică a rețelelor de gaze naturale în baza Raportului privind măsurile provizorii de echilibrare, aprobat prin Hotărârea ANRE nr. 81/2023. Raportul prevede aplicarea, în calitate de măsuri provizorii de echilibrare, toleranței zilnice și a plății provizorie pentru dezechilibru.

Odată cu lansarea pieței spot de gaze naturale în Republica Moldova, utilizatorii de sistem au posibilitatea să asigure echilibrarea propriilor portofolii.

În conformitate cu Raportul privind punerea în aplicare a măsurilor provizorii de echilibrare aprobat în anul 2024, la decontarea dezechilibrelor OST aplică în calitate de preț de referință prețul mediu ponderat al tranzacțiilor cu gaze naturale, notificate în PVT, în ziua gazieră. În situațiile în

care în ziua gazieră D nu au fost efectuate tranzacții la PVT, în calitate de preț de referință se va utiliza media prețurilor ponderate cu cantitățile tranzacționate, aferente produsului „Zi următoare” tranzacționate în cadrul pieței produselor standardizate pe termen scurt administrată de către Bursa Română de Mărfuri și ajustate cu costurile de transport, cheltuieli de vămuire, alte cheltuieli neprevăzute. Astfel, OST realizează acțiuni de echilibrare, atât în baza tranzacțiilor de gaze naturale efectuate în cadrul platformelor de tranzacționare naționale aprobate de ANRE, cât și prin utilizarea serviciilor de echilibrare.

4.2.6. Evoluția anuală a prețurilor de pe piața angro

Până la momentul publicării acestui studiu, SRL „BRM EST” nu a elaborat un indice de preț pentru piața gazelor naturale.

Una din recomandările studiului este determinarea și publicarea de către SRL „BRM EST” a unui indice de preț al pieței angro de gaze naturale.

4.2.7. Prețurile de pe piața angro din Republica Moldova și alte piețe din Comunitatea Energetică

Figura 8 ilustrează evoluția prețurilor medii anuale de vânzare de pe piața angro a gazelor naturale în țările Părți ale Comunității Energetice, (EUR/MWh).

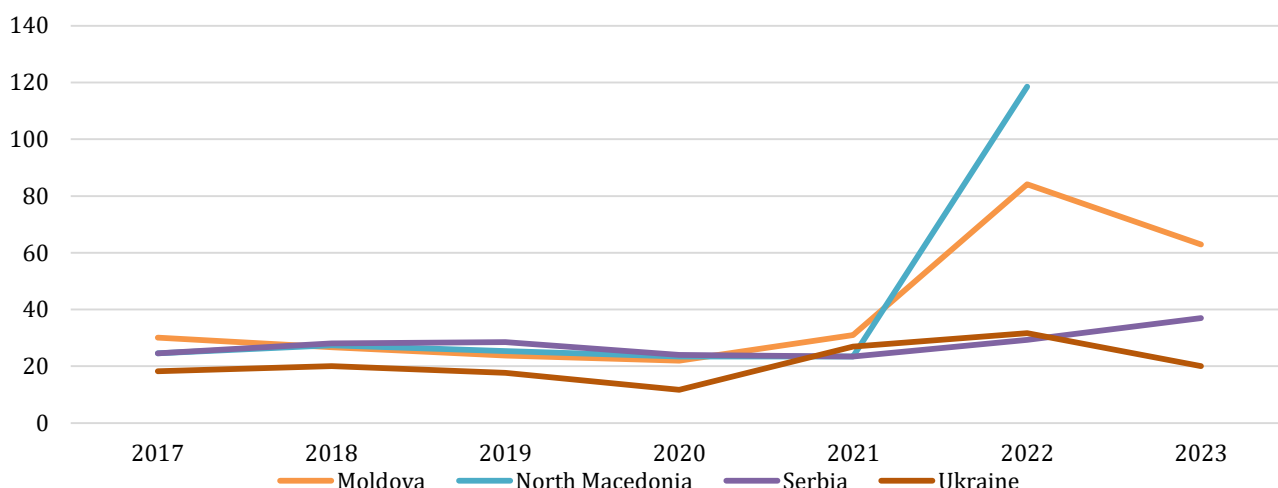

Figura 8. Evoluția prețurilor medii anuale de vânzare de pe piața angro a gazelor naturale în țările Părți ale Comunității Energetice, (EUR/MWh).

(Sursa: Raportul ECRB monitorizarea pieței angro de gaze naturale pentru anul 2023).

În Republica Moldova prețul mediu de vânzare de pe piața angro a gazelor naturale în anul 2023 s-a redus cu circa 26 % comparativ cu anul 2022.

4.3. Piața cu amănuntul de gaze naturale

Tranzacțiile de vânzare-cumpărare a gazelor naturale la care participă furnizorii și consumatorii finali în vederea satisfacerii consumului propriu se efectuează pe piața cu amănuntul a gazelor naturale. Pe piața cu amănuntul a gazelor naturale, furnizorii vând gaze naturale consumatorilor eligibili la prețuri negociate, în baza contractelor de furnizarea gazelor naturale încheiate cu aceștia în

conformitate cu Regulamentul nr. 113/2019. Furnizorii care furnizează gaze naturale în contextul obligațiilor de serviciu public stabilite în conformitate cu art. 89 și 90 din Legea nr. 108/2016 furnizează gaze naturale consumatorilor finali la prețuri reglementate, aprobate de Agenție.

Figura 9. Descrie prețul mediu lunar de furnizare a gazelor naturale consumatorilor finali în perioada de referință.

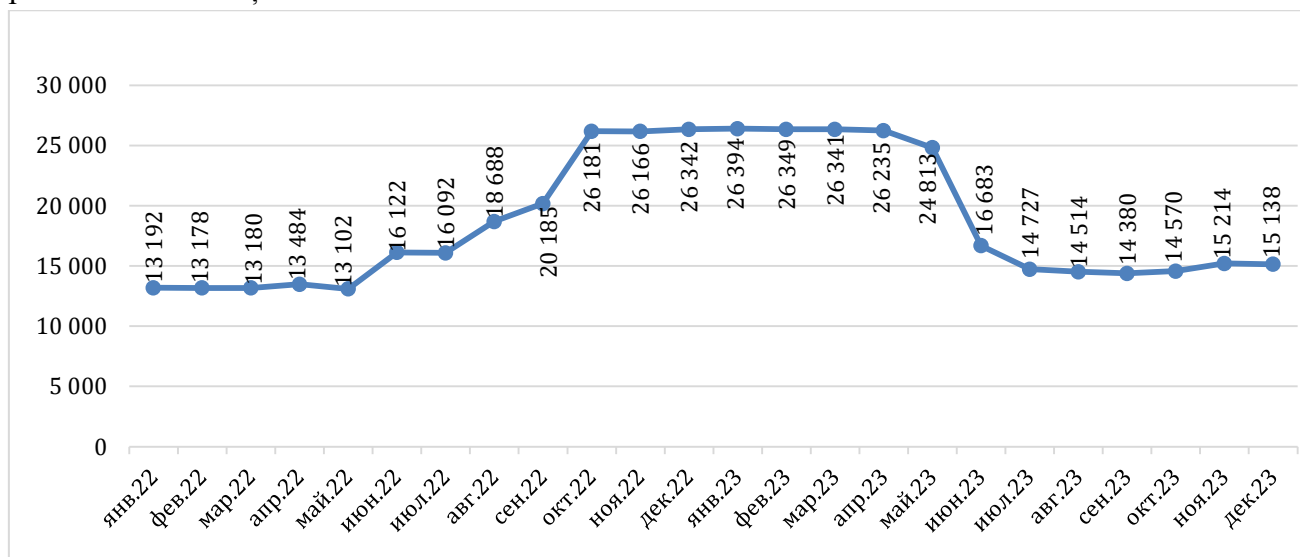

Figura 9. Prețul mediu lunar de furnizare a gazelor naturale în perioada 2022-2023, lei/ 1000 m³
(Sursa: Rapoartele titularilor de licențe).

Prețurile la gazele naturale furnizate consumatorilor finali au început treptat să crească, începând cu luna noiembrie 2021 pe fundalul creșterii prețurilor la energie pe piața internațională, perioadă în care în Republica Moldova a fost instituită starea de urgență în sectorul energetic. Starea de urgență a survenit în contextul în care S.A.P. „Gazprom”, fiind unica sursă de import al gazelor naturale în Republica Moldova, pe de o parte, a redus semnificativ volumul gazelor naturale la aproximativ 67 % din necesarul de gaze naturale pentru luna octombrie, iar pe de altă parte a impus Republicii Moldova prețuri la gazele naturale de peste 4 ori mai mari decât cele oferite până în octombrie 2021. Aceste circumstanțe a determinat Republica Moldova să identifice surse alternative sigure de import a gazelor naturale pentru asigurarea aprovizionării consumatorilor finali.

În Figura 9. se observă creșterea prețului la gazele naturale furnizate, începând cu luna octombrie a anului 2022, prețul mediu de import al gazelor naturale fiind de 926,9 USD/1000 m³. Începând cu luna iunie 2023 se atestă o descreștere a prețurilor, datorită recuperării deficitului tarifar format în perioada 2021-2022 și reducerii prețului mediu anual de procurare a gazelor naturale, de la 926,9 USD/1000 m³ la 750 USD/1000 m³.

4.3.1. Obligații de serviciu public

În interesul economic general, în legătură cu securitatea, inclusiv securitatea aprovizionării cu gaze naturale, continuitatea, calitatea și prețurile furnizărilor, precum și în legătură cu protecția mediului, întreprinderile de gaze naturale pot fi impuse să îndeplinească obligații de serviciu public. Obligațiile de serviciu public sunt impuse de Guvern sau de Agenție, în mod nediscriminatoriu, în calitate de măsură limitată în timp și se revizuiesc cu regularitate, din oficiu, în scopul determinării necesității menținerii obligațiilor respective.

Titularilor de licențe pentru desfășurarea activităților în sectorul gazelor naturale le pot fi impuse obligații de serviciu public care țin de:

1. securitatea aprovizionării cu gaze naturale;
2. parametrii de calitate și indicatorii de calitate stabiliți în conformitate cu prezenta lege;
3. aplicarea prețurilor și a tarifelor reglementate aprobate de ANRE;
4. protecția mediului și creșterea eficienței energetice;
5. protecția sănătății, a vieții și a proprietății;
6. măsurile de protecție a consumatorilor finali;
7. măsuri menite să dezvolte concurența și să contribuie la deschiderea pieței gazelor naturale.

În perioada analizată, obligația de serviciu public privind asigurarea securității aprovizionării cu gaze naturale în situații de urgență, a fost executată de SA „Energocom” în conformitate cu Hotărârea Guvernului nr. 660 /2019 și ulterior prin Hotărârea Guvernului nr. 589/2022. Hotărârile menționate au prevăzut obligația SA „Energocom” de a livra gaze naturale în cazul limitării sau sistării complete a livrărilor din partea SA „Moldovagaz” a cărei sursă unică de gaze reprezenta la acel moment era S.A.P. „Gazprom”.

În acest context, urmare a reducerii livrărilor de gaze naturale de către SAP „Gazprom” în ultima perioadă, SA „Energocom” a asigurat aprovizionarea cu gaze naturale a Republicii Moldova acoperind deficitul respectiv conform deciziilor CSE a Republicii Moldova și a Hotărârii Guvernului nr. 589/2022.

Începând cu anul 2016 după intrarea în vigoare a Legii nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale, Agenția a impus, în conformitate cu art. 11 din aceasta, obligațiile de serviciu public stabilite la art. 89 și 90, cu specificarea zonelor de activitate ale furnizorilor respectivi. În perioada analizată, obligațiile de serviciu public în contextul art. 89 din Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale, sunt executate în baza Hotărârii ANRE nr. 487/2019 din 20.12.2019 privind impunerea obligației de serviciu public obligația de serviciu public de a furniza gaze naturale anumitor categorii de consumatori finali la parametrii de calitate stabiliți, la prețuri reglementate, transparente, nediscriminatorii și ușor de comparat. Urmare a mai multor modificări survenite în Registrul de licențiere, condiționate de procesele ordinare de retragere sau reperfectare a unor licențe, în Lista titularilor de licențe pentru furnizarea gazelor naturale cărora li s-a impus obligația de serviciu public, din 11 furnizori desemnați în anul 2019, la finele anului 2023, obligația de serviciu public de furnizare a gazelor naturale anumitor categorii de consumatori finali la parametrii de calitate stabiliți, la prețuri reglementate, transparente, nediscriminatorii și ușor de comparat, era executată doar de 4 titulari de licențe. ÎCS „Nord Gaz Sângerei” S.R.L. și FPC „Lăcătuș” S.R.L. care au furnizat gaze naturale la prețuri reglementate consumatorilor din teritoriile autorizate pentru care aceștia dețin licențe pentru distribuția gazelor naturale, SRL „Salcioara-Vascan” furnizează gaze naturale la prețuri reglementate la consumatorii din teritoriul autorizat al OSD SRL „Candelux-Com”. SA „Moldovagaz” care își desfășoară activitatea de furnizare a gazelor naturale la prețuri reglementate în teritoriile autorizate ale celor 12 OSD subsidiari, precum și a OSD „BV Group Company” S.R.L., „Proalfa-Service” S.R.L., „Rotalin Gaz Trading ” S.R.L. și FPC „Faitec-M” S.R.L.

Obligația de serviciu public de furnizare de ultimă opțiune a gazelor naturale, a fost impusă de către ANRE prin Hotărârea nr. 444 din 12 octombrie 2021, S.A. „Moldovagaz” pentru o perioadă de 3 ani.

În perioada anilor 2022-2023, furnizorul de ultimă opțiune a fost solicitat de două ori să asigure pe teritoriile indicate de ANRE obligația de serviciu public de furnizare de ultimă opțiune a gazelor naturale către consumatorii care au fost anterior deserviți S.R.L. „Rotalin Gaz Trading” și S.R.L. „Nordgaz Furnizare”.

4.3.2. Prezentarea planului de acțiuni privind reducerea în timp a obligațiilor de serviciu public, cu ulterioara eliminarea ale acestora

După efectuarea unei evaluări a concurenței pe piața gazelor naturale, inclusiv prin aplicarea indicatorilor de concentrare a pieței stabiliți în Regulile pieței gazelor naturale, la constatarea premiselor necesare, Agenția stabilește termenele pentru eliminarea treptată a prețurilor reglementate pentru consumatorii finali.

În acest sens, art. 114 din Legea nr. 108/2016, stabilește expres că până la 1 ianuarie 2025, întreprinderile mari care nu intră sub incidența Legii nr. 179/2016 cu privire la întreprinderile mici și mijlocii sunt în drept să solicite semnarea contractelor de furnizare a gazelor naturale, în condiții reglementate, cu furnizorii care asigură furnizarea gazelor naturale unor anumite categorii de consumatori finali în contextul obligației de serviciu public stabilite la art. 89 din Legea nr. 108/2016. Prin urmare, întreprinderile mari, care nu dispun de contracte în vigoare de furnizare a gazelor naturale la prețuri reglementate, nu vor mai fi în drept să solicite încheierea acestora cu furnizorii cărora le-au fost impuse obligațiile de serviciu public de a furniza gaze naturale anumitor categorii de consumatori finali la parametrii de calitate stabiliți, la prețuri reglementate, transparente, nediscriminatorii și ușor de comparat, aprobate de Agenție.

Întreprinderile mijlocii în sensul celor definite în Legea nr. 179/2016 cu privire la întreprinderile mici și mijlocii sunt în drept până la 1 ianuarie 2027, să solicite semnarea contractelor de furnizare a gazelor naturale, în condiții reglementate, cu furnizorii care asigură furnizarea gazelor naturale unor anumite categorii de consumatori finali în contextul obligației de serviciu public stabilite la art. 89 din Legea nr. 108/2016. După această dată, întreprinderile mici și mijlocii care nu vor dispune de contracte în vigoare pentru furnizarea gazelor la prețuri reglementate, nu vor mai avea dreptul să solicite încheierea acestora, fiind obligați să încheie contratele de furnizare a gazelor naturale doar la prețuri negociate.

4.3.3. Corelația între prețurile de pe piața angro și piața cu amănuntul

Prețul gazelor naturale furnizate consumatorilor reprezintă contravaloarea serviciului de furnizare raportat la volumul gazelor naturale furnizate. Serviciul de furnizare a gazelor naturale cuprinde totalitatea cheltuielilor de achiziție a gazelor naturale, costurile serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale, cheltuielile suportate de furnizor în scopul prestării serviciului de furnizare a gazelor naturale, inclusiv cu obținerea unui nivel rezonabil de rentabilitate. Dat fiind că costurile de achiziție a gazelor naturale reprezintă circa 80-90 % din factura pentru gazele naturale către consumatorii finali, menționăm că prețul pentru consumatorii finali este interdependent de prețul angro al gazelor naturale.

Prezentarea grafică a evoluției prețurilor medii în MDL și USD pentru gazele naturale furnizate consumatorilor finali este reflectată în Figurile 10 și 11.

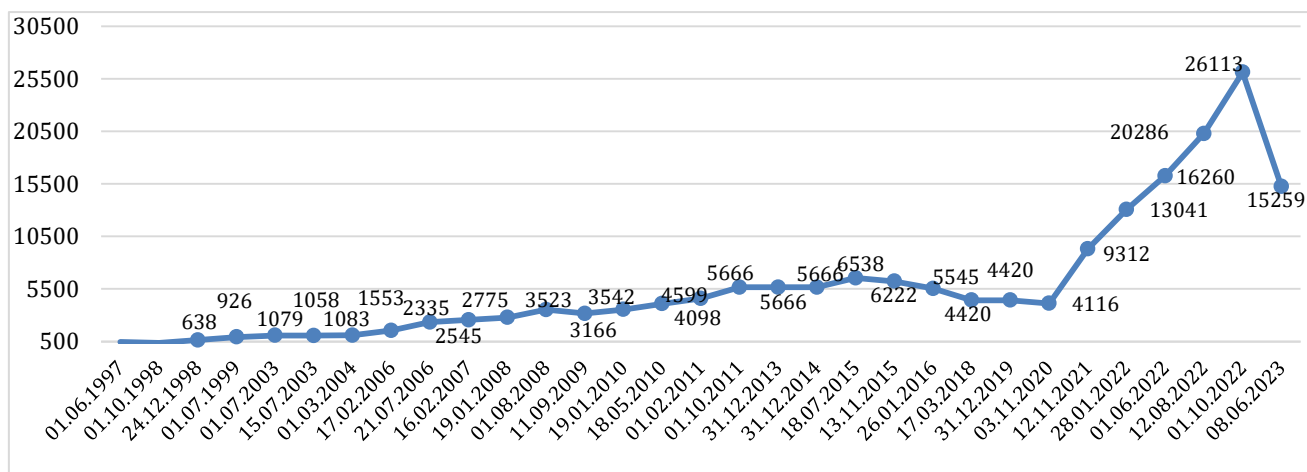

Figura 10. Evoluția prețurilor medii reglementate a gazelor naturale, lei/1000 m³
(Sursa: Rapoartele titularilor de licențe)

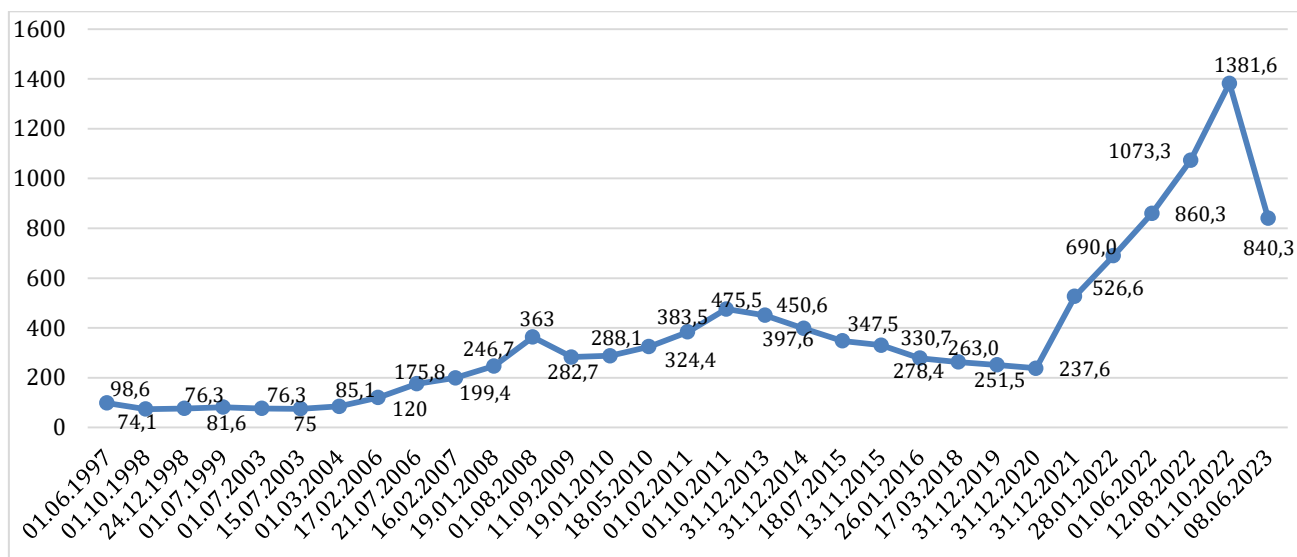

Figura 11. Evoluția prețurilor medii reglementate a gazelor naturale, USD/1000 m³.
Sursa: Rapoartele titularilor de licențe

4.4. Implementarea cerințelor de separare a activității OSD și OST al gazelor naturale

OSD care deservesc un număr mai mare de 100 000 de consumatori finali ale căror instalații de gaze naturale sunt racordate la rețelele de gaze naturale ale OSD respectivi au fost obligați să finalizeze separarea funcțională, legală și contabilă în conformitate prevederile art. 114 alin. (11) din Legea nr. 108/2016 la în termen de două luni de la intrarea în vigoare a acesteia (08.09.2016). În acest context, OSD afiliați ai S.A. „Moldovagaz” au finalizat procesul de separare la data de 17.01.2016 prin retragerea licențelor de furnizare a gazelor naturale, cu excepția S.R.L. „Chișinău-gaz”, care potrivit Hotărârii ANRE nr. 512/2013 cu privire la separarea activităților licențiate desfășurate de către S.R.L. „Chișinău-gaz”, a finalizat separarea încă în anul 2013.

Totodată, art. VI alin. (5) din Legea nr. 249/2022 cu privire la modificarea unor acte normative, cu titlu de excepție stabilește că, sunt exonerati de obligația privind separarea funcțională și legală operatorii sistemelor de distribuție care deservesc un număr mai mic de 100 000 de consumatori finali sau care nu fac parte dintr-o întreprindere de gaze naturale integrată pe verticală. Derogarea respectivă corespunde prevederilor art. 26 alin. (4) din Directiva 2009/73/CE privind normele comune pentru piața internă în sectorul gazelor naturale și de abrogare a Directivei 2003/55/CE. În această categorie de OSD la momentul actual se regăsesc: S.R.L. „Rotalin Gaz Trading”, ÎCS „Nord Gaz Sângerei” S.R.L., FPC „Lacatuș” S.R.L. și ÎM „Sef-Gaz” S.R.L. (titular de licență inactiv).

OSD care sunt parte a unei întreprinderi de gaze naturale integrate pe verticală și OST în scopul garantării excluderii de comportament și de practici discriminatorii sunt obligați să elaboreze programe de conformitate care să conțină măsurile întreprinse în acest sens, precum și informații cu privire la obligațiile specifice impuse angajaților operatorului sistemului de distribuție pentru realizarea obiectivelor respective. Monitorizarea respectării de către operatorul sistemului de distribuție a programului de conformitate se asigură de către un agent de conformitate.

În corespundere cu cerințele legale ANRE a aprobat în anul 2017 programele de conformitate prezentate de cei 12 OSD din cadrul întreprinderii integrate pe verticală S.A. „Moldovagaz”. Anual, Programele de conformitate actualizate, sunt prezentate Agenției spre coordonare. În același timp, OSD prezintă spre aprobare Agenției și candidaturile agenților de conformitate care asigură

monitorizarea respectării de către OSD a Programului de conformitate în conformitate cu prevederile Legii nr. 108/2016 și a Regulamentului privind modul de monitorizare a programelor de conformitate aprobat prin Hotărârea ANRE nr. 482/2017.

Una din sarcinile de bază ale ANRE pe parcursul perioadei de raportare a constituit certificarea OST. Este de menționat că, la începutul anului 2023, din cei 2 OST licențiați și înregistrați în registrul ANRE, doar SRL „Vestmoldtransgaz” a fost certificat conform modelului „Separării proprietății”. Astfel, certificarea celui de al doilea OST, a constituit o condiție de bază în calea liberalizării sectorului gazelor naturale din Republica Moldova, sarcină care a fost realizată în anul 2023, conform art. 36 alin. (2¹) din Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale și art. VI alin. (3) din Legea nr. 249/2022 cu privire la modificarea unor acte normative. Având în vedere faptul că SRL „Moldovatransgaz” nu a solicitat certificarea sa în termenul legal prevăzut, în scopul asigurării continuității operării fiabile a sistemului de transport al gazelor naturale, prin Hotărârea ANRE nr. 434 din 07.07.2023, ANRE a instituit un set de măsuri preparatorii pentru pregătirea tehnică și juridică a noului operator pentru a continua activitatea de transport al gazelor naturale pe întreg teritoriul al Republicii Moldova. Totodată, urmare a constatării neasigurării finalizării procesului de separare și independență al SRL „Moldovatransgaz” în raport cu întreprinderea de gaze naturale integrată pe verticală S.A. „Moldovagaz”, precum și din motivul neîntâlnirii condițiilor de certificare prevăzute de lege, prin Hotărârea ANRE nr. 572 din 18.09.2023, licența SRL „Moldovatransgaz” pentru activitatea de transport al gazelor naturale a fost retrasă. În cadrul aceluiași proces, SRL „Vestmoldtransgaz” a fost desemnat provizoriu în calitate de operator al sistemului de transport al gazelor naturale pe întreg teritoriul Republicii Moldova. Procesul de certificare a SRL „Vestmoldtransgaz” conform modelului „Operatorului de sistem independent”, a început la data de 18 octombrie 2023 urmând să fie finalizat până în luna august a anului 2024.

4.5. Accesul terților la rețea

În conformitate cu art. 2 și art. 55 din Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale operatorii de sistem sunt obligați să acorde acces la rețelele de transport și de distribuție a gazelor naturale tuturor utilizatorilor de sistem existenți sau potențiali în mod transparent, obiectiv și fără discriminare.

Accesul la rețelele de transport și de distribuție a gazelor naturale s-a acordat în baza tarifelor reglementate aprobate de ANRE și publicate în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, aplicate față de toți utilizatorii de sistem în mod obiectiv și nediscriminatoriu, în conformitate cu:

1) *Metodologia de calculare, aprobare și aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciul de transport al gazelor naturale, aprobată prin Hotărârea ANRE nr. 535/2019;*

2) *Metodologia de calculare, de aprobare și de aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciul de distribuție a gazelor naturale, aprobată prin Hotărârea ANRE nr. 443/2020.*

Clauzele obligatorii ale contractelor pentru prestarea serviciului de transport și pentru prestarea serviciului de distribuție a gazelor naturale precum, procedurile de încheiere a acestora sunt prevăzute în Regulamentul privind racordarea la rețelele de gaze naturale și prestarea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale, aprobat prin Hotărârea ANRE nr. 112/2019.

Operatorul sistemului de transport este obligat să informeze Agenția despre orice caz în care unui participant la piață sau unui solicitant i se refuză accesul la rețelele de transport al gazelor naturale, precum și despre congestii, propunând modalități de soluționare a acestora.

De menționat că Agenția nu a înregistrat petiții de la utilizatorii de sistem, privind refuzul operatorilor de sistem în privința acordării accesului la rețelele de transport sau de distribuție a gazelor naturale.

5. INDICATORI DE EVALUARE CANTITATIVĂ A CONCENTRAȚIEI PIEȚEI

5.1. Indicatorul Herfindahl-Hirschmann (HHI)

Calcululele efectuate prin prisma indicatorului Herfindahl – Hirschman (HHI) denotă un nivel înalt al Indicatorului de concentrație a pieței cu amănuntul, atât în anul 2022, cât și în anul 2023. Astfel, Indicatorul HHI aferent anului 2022 a avut o valoare de 9 546 ce semnifică o concentrație ridicată a pieței sau cu peste 5,3 ori mai mult decât nivelul de piață moderată.

În anul 2023 acest indicator s-a micșorat neesențial față de anul 2022 și a avut o valoare 8 636 care, la fel, este caracteristic concentrației ridicate a pieței. Această valoare se datorează faptului că în anul 2023 s-a înregistrat o tendință de reducere a cotei de piață a furnizorului de gaze naturale S.A. „Moldovagaz” de la 97,69 % în anul 2022 la 92,86 % în anul 2023 sau cu 4,8 p.p. Totodată au crescut cotele de piață ale altor furnizori de gaze naturale cum ar fi S.R.L. „Transautogaz” de la 0,25 % la 2,75 % sau cu 2,5 p.p. și S.R.L. „Natural Gaz D.C.” de la 0 % la 1,97 %. Corespunzător, acest fapt denotă un proces de deschidere continuă a pieței gazelor naturale și majorarea ratei de schimbare a furnizorilor, care relevă progrese în partea ce ține de liberalizarea pieței gazelor naturale.

Din cei 23 de titulari de licență pentru furnizarea gazelor naturale eliberate de ANRE, tranzacțiile de vânzare – cumpărare pe piața cu amănuntul a gazelor naturale a fost asigurată de **7 furnizori** de gaze naturale în anul 2022 și de **11 furnizori** de gaze naturale în anul 2023.

Tabelul 4. indică cota de piață a furnizorilor de gaze naturale în anul 2022 și în anul 2023.

Furnizori	Cota de piață, %	
	2022	2023
S.A. „Moldovagaz”	97.69	92.86
SRL „Transautogaz”	0.25	2.75
SRL „Natural Gaz D.C. ”	-	1.97
SRL „Rotalin Gaz Trading”	1.61	1.10
SRL „SD Energy Engineering Group”	-	0.47
SRL „National Power Corp”	-	0.39
ÎCS „Nord Gaz Sîngerei” S.R.L.	0.28	0.28
SRL „Sălcioara - Vascan”	0.09	0.06
FPC „Lăcătuș” S.R.L.	0.04	0.04
SRL „East Gas Energy Trading”	-	0.04
SRL „Imas Company”	0.05	0.04
Total	100.0	100.0

Tabelul 4. Cota de piață a furnizorilor de gaze naturale în anul 2022/2023, %
(Sursa: Rapoartele titularilor de licențe).

5.2. Schimbarea furnizorilor de gaze naturale

În conformitate cu art. 80 alin. (1) din Legea nr. 108/2016 toți consumatorii finali sunt eligibili și au dreptul de a procura gaze naturale de la orice furnizor ales, în conformitate cu contractul de furnizare a gazelor naturale, în condiții de accesibilitate, de continuitate și de fiabilitate. Astfel, în anul 2022 au fost înregistrate și executate 4 cereri de schimbare a furnizorului de gaze naturale. În

anul 2023, la furnizorul de gaze naturale S.A. „Moldovagaz” au fost înregistrate 78 cereri de inițiere a procedurii de schimbare a furnizorului de gaze naturale de către consumatori. Respectiv, la situația din 31.12.2023 au fost executate 68 cereri de schimbare a furnizorului de gaze naturale din piața reglementată în piața liberă.

5.3. Alți indicatori de evaluare a concentrației pieței gazelor naturale

Numărului furnizorilor licențiați	24
Numărul furnizorilor care furnizează gaze naturale consumatorilor finali la prețuri de piață și cotele lor de piață	2022 - 2 furnizori (0,3 %). 2023 - 6 furnizori (5,7%).
Numărul furnizorilor de gaze naturale pentru serviciile de echilibrare	În anul 2022- 2023 OST nu a încheiat contracte privind furnizarea serviciilor de echilibrare
Numărul de companii care vând gaze naturale la PVT și cota de piață a gazelor vândute la PVT de către acestea	5 PRE (anul 2023). Cota de piață - 67 %.
Numărul de utilizatori de sistem care au rezervată capacitatea de transport la punctele de interconectare (PI) de intrare	10
Cota de piață a celor mai mari 3 furnizori de gaze naturale, 2022	Furnizor 1 – 97,69 % Furnizor 2 - 1,61 % Furnizor 3 – 0,28 %
Cota de piață a celor mai mari 3 furnizori de gaze naturale, 2023	Furnizor 1 - 92,86 % Furnizor 2 - 2,75 % Furnizor 3 - 1,97 %

6. PERSPECTIVELE SECURITĂȚII APROVIZIONĂRII CU GAZE NATURALE

Securitatea aprovizionării cu gaze naturale a Republicii Moldova în perioada anilor 2022 -2023 a constituit o preocupare critică, în special având în vedere dependența istorică de o singură sursă de aprovizionare – Federația Rusă.

Piața de gaze naturale din Republica Moldova în perioada ultimilor ani a fost influențată semnificativ de reducerea unilaterală a cantității de gaze naturale furnizate Republicii Moldova de către S.A.P. „Gazprom” (până la circa 5,7 mil. m³/zi) și de invazia Federației Ruse în Ucraina, care a condus la perturbări majore pe piețele de gaze naturale din regiune. În consecință, începând cu semestrul II al anului 2022, aceste piețe au reflectat incertitudine în aprovizionare și prețuri extrem de ridicate la gazele naturale. Acest lucru a exercitat, la rândul său, o presiune suplimentară asupra participanților la piața gazelor naturale. Costurile majorate de achiziție a gazelor naturale au rezultat în prețuri ridicate la gazele naturale pentru consumatorii finali.

Războiul din Ucraina, probabilitatea sporită a atacurilor armate asupra infrastructurii gazelor naturale din regiune, inclusiv asupra instalațiilor de stocare a gazelor naturale precum și întreruperea tranzitului de gaze naturale prin Ucraina prin care se transportă gazele naturale în Europa și Republica Moldova continue să indice un nivel înalt de amenințare pentru securitatea aprovizionării cu gaze naturale a Republicii Moldova.

În anul 2022, urmare a instituirii regimului stării de urgență, tranzacțiile de vânzare-cumpărare a gazelor naturale pe piața angro au avut loc ca urmare a Dispozițiilor CSE. Drept răspuns la provocările enunțate, pentru asigurarea securității energetice, autoritățile din Republica Moldova au întreprins următoarele măsuri:

- ratificarea Acordului de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare în vederea realizării proiectului „Securitatea furnizării gazelor naturale”, pentru asigurarea aprovizionării cu gaze naturale a Republicii Moldova în situație de urgență.
- impunerea obligațiilor de serviciu public în legătură cu securitatea aprovizionării cu gaze naturale în situații de urgență;
- crearea și menținerea stocurilor de securitate, conform art. 108¹ din Legea nr. 108/2016;
- crearea și menținerea stocurilor de gaze naturale aferente obligației de stocare, conform art. 108²-108³ din Legea nr. 108/2016.

La fel, pentru ca piața de gaze naturale să funcționeze au fost esențiale aplicarea măsurilor bazate pe mecanisme de piață prevăzute în Planul de acțiuni pentru situații excepționale pe piața gazelor naturale aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 207/2019, inclusiv:

- achiziționarea de gaze naturale de către furnizorii din Republica Moldova din diferite surse și asigurarea transportării acestora prin diferite rute de aprovizionare, în scopul asigurării volumelor necesare pentru consumul intern;
- promovarea realizării măsurilor de eficiență energetică menite să diminueze consumul de gaze naturale;
- ajustarea tarifelor și prețurilor reglementate pentru acoperirea costurilor minime și necesare ale întreprinderilor reglementate și neadmiterea situației de acumulare a datoriilor față de furnizorii externi;
- modificarea cadrului legal în vederea facilitării investițiilor în majorarea capacității rețelelor de transport și a punctelor de interconectare cu țările vecine, dezvoltarea capacităților bidirecționale;
- alte măsuri.

7. IDENTIFICAREA BARIERELOR ÎN CALEA LIBERALIZĂRII PIETEI ȘI CONCURENȚEI EFECTIVE

7.1. Schimbarea furnizorului de gaze naturale

În conformitate cu art. 80, alin. (3) din Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale, „fiecare consumator final are dreptul la alegerea liberă și la schimbarea furnizorului, cu condiția că și-a onorat obligațiile de plată a gazelor naturale consumate față de furnizorul actual. La schimbarea furnizorului, consumatorul final nu poate fi obligat la plata vreunei taxe”. Totodată alin. (6) din Legea nr. 108/2016 prevede că “furnizorul actual este obligat să expedieze consumatorului final o factură de plată, finală, în termen de cel mult două săptămâni de la schimbarea furnizorului, în baza indicațiilor echipamentului de măsurare comunicate lui de către operatorul de sistem. Eventualele litigii ce survin între furnizorul actual, furnizorul nou și operatorul de sistem în legătură cu schimbarea furnizorului se soluționează pe cale amiabilă sau în instanța de judecată. Orice litigiu dintre furnizorul actual și consumatorul final care nu ține de achitarea plății pentru furnizarea gazelor naturale nu suspendă procedura de schimbare a furnizorului și punerea în aplicare a unui nou contract de furnizare a gazelor naturale”.

Existența datoriilor la locurile de consum ale consumatorului final nu ar trebui să fie un impediment pentru schimbarea furnizorului de gaze naturale. Dacă furnizorul actual nu lucrează cu consumatorul pentru a oferi posibilitatea achitărilor eşalonate sau parțiale a facturilor pentru gazele naturale sau acordă o atenție redusă consumatorului la achitarea facturilor pentru gazele naturale consumate, nu solicită de la operatorul de sistem deconectarea locului de consum, inacțiunea furnizorului generează acumularea datoriilor și constituie o barieră elocventă pentru schimbarea

furnizorului. Lipsa de conlucrare a furnizorului actual cu consumatorul și acumularea restanțelor la plata facturilor sau generarea datoriilor cu acordul furnizorului actual, nu trebuie să fie un impediment legal pentru ca consumatorul final să poată schimba furnizorul care oferă un preț mai avantajos la gazele naturale. Subiectul achitării facturilor pentru gazele naturale cu întârziere, a datoriilor și penalităților între părțile contractante urmează a fi soluționate în instanța de judecată.

În conformitate cu art. 88, alin. (5) din Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale „echipamentul de măsurare, montat la locul/locurile de consum al/ale consumatorului noncasnic care solicită schimbarea furnizorului, trebuie să permită înregistrarea orară a consumului de gaze naturale. În situația în care echipamentul de măsurare instalat la locul de consum al consumatorului noncasnic care intenționează să schimbe furnizorul nu corespunde cerințelor stabilite în Regulamentul privind măsurarea gazelor naturale în scopuri comerciale sau nu permite înregistrarea orară a consumului de gaze naturale, echipamentul de măsurare se înlocuiește de către consumatorul noncasnic, pe cheltuiala sa, până la inițierea procedurii de schimbare a furnizorului.”.

Legislația în vigoare stabilește că operatorii de sistem țin evidența gazelor naturale utilizând doar echipamente de măsurare care au fost introduse pe piață și/sau date în folosință în condițiile Legii nr. 235/2011 privind activitățile de acreditare și evaluare a conformității și care au fost supuse controlului metrologic legal conform Legii metrologiei nr. 19/2016.

La fel, operatorii de sistem efectuează lucrările de instalare, exploatare și întreținere a echipamentelor de măsurare ale consumatorilor finali racordați la rețelele lor de gaze naturale, de asemenea asigură efectuarea verificării metrologice a acestor echipamente. Totodată, facturarea costului serviciilor de distribuție a gazelor naturale se realizează în baza cantităților de gaze naturale livrate de către OSD. Respectiv, ANRE consideră că prevederile actuale privind înregistrarea orară a consumului de gaze naturale de către echipamentul de măsurare și necesitatea înlocuirii acestuia de către consumatorul noncasnic, pe cheltuiala sa, până la inițierea procedurii de schimbare a furnizorului sunt un impediment real la schimbarea furnizorului, deoarece în continuare operatorul de sistem va avea aceleași obligațiuni stabilite de lege în ținerea evidenței gazelor naturale, cât și realizarea lucrărilor de instalare, exploatare și întreținere a echipamentelor de măsurare ale consumatorilor finali racordați la rețelele lor de gaze naturale, furnizorul nefiind afectat nicicum.

Propuneri de soluționare:

Pentru a asigura liberalizarea pieței gazelor naturale și a simplifica procedura de schimbare a furnizorului, se impune excluderea din Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale a impedimentelor enunțate la art. 80, alin. (3) și art. 88, alin. (5) și (6).

7.2. Pentru furnizarea gazelor naturale consumatorilor din Sudul țării, furnizorii de gaze naturale au obligația de a încheia contracte pentru serviciul de transport al gazelor naturale și a rezerva capacitate la PI operate de SRL „Vestmoldtransgaz” și OST din Ucraina

Datorită configurării rețelelor de gaze naturale din Republica Moldova, pe segmentul conductelor PI Căușeni — PI Isaccea/Orlovca rețelele de gaze naturale (ATI, RI, ȘDKRI) traversează de 11 ori hotarul cu Ucraina, iar transportarea gazelor naturale are loc prin rețele din Ucraina în mai multe porțiuni. Acest fapt creează dificultăți pentru utilizatorii de sistem (furnizorii de gaze naturale) care în scopul asigurării furnizării gazelor naturale consumatorilor din partea de Sud a Republicii Moldova (raioanele Hîncești, Cimișlia, Basarabeasca, Comrat, Ciadîr Lunga, Cahul, Vulcănești, Taraclia, Cantemir, Leova), trebuie să încheie contracte pentru prestarea serviciului de transport al gazelor naturale în lanț, atât cu SRL „Vestmoldtransgaz”, cât și cu OST de gaze naturale din Ucraina, inclusiv necesitatea de rezervare a capacităților pe platforma RBP.

Propuneri de soluționare:

Consultarea Secretariatului Comunității Energetice în vederea examinării posibilității oferirii dreptului OST din Republica Moldova să rezerve în numele utilizatorilor săi de sistem, capacitatea de transport necesară la PI cu Ucraina, în vederea asigurării transportării gazelor naturale la punctele de ieșire spre rețelele de distribuție a gazelor naturale, pentru furnizarea ulterioară a gazelor naturale consumatorilor din Sudul țării.

8. CONCLUZII

Studiul de piață al gazelor naturale din Republica Moldova, realizat de ANRE pentru perioada 2022-2023, analizează evoluțiile cheie ale pieței și propune măsuri concrete pentru sporirea concurenței și eficienței. Studiul examinează cadrul normativ existent, inclusiv alinierea la directivele UE, structura și funcționarea pieței de gaze naturale, de la import la furnizarea către consumatorii finali. Un aspect important al analizei îl constituie evaluarea nivelului de concurență, utilizând indicatori precum Herfindahl-Hirschman, și identificarea furnizorilor dominanți prin prisma cotelor de piață deținute.

Printre concluziile cheie se numără diversificarea semnificativă a surselor de import, cu o tranziție de la dependența aproape exclusivă de S.A.P. „Gazprom” la aprovizionarea cu gaze naturale din țările UE. Această schimbare a coincis cu o scădere considerabilă a consumului de gaze naturale în perioada analizată. Totodată, se observă o creștere a concurenței, reflectată în reducerea cotei de piață a furnizorului istoric dominant și în creșterea numărului de tranzacții pe piața angro.

Până la finele anului 2022 principala sursă de import a gazelor naturale pentru Republica Moldova a fost Federația Rusă prin intermediul furnizorului S.A.P. „Gazprom” de către S.A. „Moldovagaz”. Totodată, anul 2023 a avut loc tranziția de la importul gazelor naturale din Federația Rusă la alte surse de import (Romania, Austria, Grecia, Olanda, etc).

În pofida crizei energetice cauzată de limitarea livrărilor de gaze naturale de către S.A.P. „Gazprom” și războiul din Ucraina inițiat de Federația Rusă, în anii 2022-2023, aplicarea măsurilor preventive bazate pe mecanisme de piață au dus la înregistrarea unui progres în diversificarea surselor de aprovizionare cu gaze naturale și crearea unei piețe libere a gazelor naturale în Republica Moldova.

În anul 2023, numărul tranzacțiilor de vânzare-cumpărare a gazelor naturale pe piața angro au fost în creștere. Conform informațiilor prezentate de furnizorii de gaze naturale, 4 din 12 furnizori activi pe piața gazelor naturale au efectuat tranzacții angro.

În perioada 2022-2023 participanții de pe piața gazelor naturale nu au efectuat tranzacții cu produse pe termen scurt, în scop comercial sau în scopul echilibrării portofoliilor individuale.

Reducerea cantităților de gaze naturale furnizate în contextul obligației de serviciu public cu 4,8 p.p., în anul 2023 comparativ cu anul 2022, denotă un proces de deschidere continuă a pieței gazelor naturale și majorarea ratei de schimbare a furnizorilor.

În perioada 2022 - 2023 consumul gazelor naturale pe teritoriul Republicii Moldova a înregistrat o continuă descreștere. Astfel, în anul 2022 comparativ cu anul 2021, cantitatea gazelor naturale furnizate consumatorilor finali s-a diminuat cu 30,8 %. Dinamica consumului gazelor naturale în anul 2023 comparativ cu anul 2022 a înregistrat o diminuare cu 144,9 mil. m³ sau - 17,1 %.

Accesul la rețelele de transport și de distribuție a gazelor naturale a fost asigurat transparent, obiectiv și fără discriminare tuturor utilizatorilor de sistem existenți sau potențiali. Tarifele pentru serviciul de transport și de distribuție al gazelor naturale sunt aprobate de ANRE în baza metodologiilor prestabilite. OSD și OST sunt separați legal, funcțional și contabil conform cerințelor privind separarea stabilite de Legea nr. 108/2016.

Pentru a consolida aceste tendințe pozitive și a stimula dezvoltarea unei piețe concurențiale funcționale, studiul propune o serie de modificări legislative menite să faciliteze procesul de schimbare a furnizorului și să elimine barierele existente în calea liberalizării complete a pieței. Aceste recomandări vizează aspecte precum simplificarea procedurilor de schimbare a furnizorului, promovarea transparenței și optimizarea cadrului de reglementare a prețurilor și tarifelor.

9. MĂSURILE PRIVIND DEZVOLTAREA PIEȚEI DE GAZE NATURALE ȘI PROMOVAREA CONCURENȚEI

Măsurile necesare și proporționale pentru promovarea concurenței și pentru crearea premiselor necesare creșterii eficienței pieței gazelor naturale au fost puse în discuții în rezultatul consultărilor. Măsurile privind dezvoltarea pieței de gaze naturale și promovarea concurenței sunt generalizate și prezentate în tabelul de mai jos.

Nr.	Măsură	Acțiuni
1	Eliminarea treptată a măsurilor provizorii de echilibrare prevăzute în Raportul privind măsurile provizorii de echilibrare aprobat prin Hotărârea ANRE nr. 516/2024	- Implementarea normelor privind echilibrarea rețelelor stabilite în Raportul privind măsurile provizorii de echilibrare aprobate prin Hotărârea ANRE nr. 516/2024 (reîncheierea contractelor de echilibrare, decontarea comercială a dezechilibrelor, calcularea plăților privind neutralitate ș.a). - Identificarea, împreună cu operatorii platformelor de tranzacționare, a unor soluții privind crearea unor produse titlu standardizate pe termen scurt (intra-zilnice și pentru ziua următoare), cu livrare/preluare în/din PVT. - Consultări cu Utilizatorii de sistem referitor la reducerea nivelului limitei de toleranță; - Evaluarea posibilităților de reducere a utilizării serviciilor de echilibrare.
2	Dezvoltarea mecanismelor de alocare a capacității	- Cooperarea cu OST adiacenți și implementarea licitațiilor unice pentru alocarea capacităților grupate la ambele părți ale unui punct de interconectare transfrontalieră.
3	Dezvoltarea piețelor pe termen scurt și pe termen lung	- Crearea și dezvoltarea pieței spot de gaze naturale. - Determinarea și publicarea indicilor de preț ale pieței angro de gaze naturale
4	Cuplarea pieței de gaze naturale	- Înființarea sau aderarea la o bursă / platformă de tranzacționare a gazelor naturale regională.

5	Monitorizarea pieței angro de gaze naturale	- Aprobarea Regulamentului privind monitorizarea pieței angro de gaze naturale. - Implementarea prevederilor legale privind integritatea și transparența pieței de gaze naturale.
6	Reducerea în timp a obligației de serviciu public stabilită la art. 89 din Legea nr. 108/2016, cu ulterioara eliminarea a acesteia.	- Implementarea prevederilor legale privind liberalizarea pieței de gaze naturale.
7	Modificarea Legii nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale, aferente aspectelor de schimbare a furnizorilor, liberalizării pieței gazelor naturale, cadrului metodologic tarifar, în special:	Propuneri: 1) În Art. 80, alin. (3), se propune excluderea condiției pentru schimbarea furnizorului de gaze naturale de către consumatorul final stabilite - lipsa obligațiilor de plată a gazelor naturale consumate față de furnizorul actual - <i>Argumentare:</i> În cazul existenței restanțelor la plata gazelor naturale, furnizorii vor recupera de la consumatori, inclusiv penalitățile prin intermediul instanței de judecată. Se vor elimina impedimentele și se va reduce timpul de schimbare a furnizorului. - Se propune de exclus alin. (41) din Art. 80, care stabilește termenul de 12 luni de la data rezoluțiunii contractului de furnizare a gazelor naturale la preț reglementat de revenire a consumatorului care și-a schimbat furnizorul la furnizorul de serviciu public (Art. 89). 2) Art. 88, alin. (5) stabilește că echipamentul de măsurare montat la locul de consum al consumatorului noncasnic care solicită schimbarea furnizorului, trebuie să permită înregistrarea orară a consumului de gaze naturale. - Se propune excluderea acestei prevederi, deoarece măsurarea gazelor naturale în scopuri comerciale se face de aceiași operatori de sistem (OS). OS nu vor crea obstacole consumatorului la schimbarea Furnizorului. OS vor perfecționa lucrul cu consumatorii la capitolul evidența gazelor naturale în scopuri comerciale. Se vor elimina impedimentele și se va reduce timpul de schimbare a Furnizorilor. 3) Art. 98 – 99. Se propune de considerat posibilitatea unor completări care ar permite ANRE să adopte cadrul normativ metodologic și să aprobe tarife de distribuție unice în funcție de nivelele de presiune a rețelelor de distribuție, valabile pe întreg teritoriul al Republicii Moldova. - <i>Argumentare:</i> Furnizorii vor avea posibilitatea de a-și extinde activitatea pe tot teritoriul Republicii Moldova. Se va simplifica logistica furnizării gazelor naturale. Va fi necesară o monitorizare specială a activității OSD. Modificarea Metodologiei de calculare, aprobare și aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciul de distribuție a gazelor naturale, aprobată prin Hotărârea ANRE nr. 443/2020. - Abrogarea Art. 100, alin. (4²) care prevede recuperarea devierilor tarifare de la toți furnizorii care desfășoară activitate pe piața gazelor naturale cu amănuntul, în

		conformitate cu cota lor pe piața corespunzătoare din perioada anterioară înregistrării devierilor tarifare. Aceste prevederi generează efecte negative furnizorilor și consumatorilor. Furnizorii nu vor avea riscul rezultat din obligativitatea de a recupera devieri tarifare a furnizorilor cu obligația de serviciu public pentru perioadele precedente. Furnizorii vor elimina din prețurile gazelor naturale negociate cu Consumatorii componenta aferentă devierilor tarifare și se va exclude riscul generării de pierderi financiare. - Introducerea obligației Furnizorilor de a oferta gaze naturale în mod transparent, public și nediscriminatoriu pe platforma de tranzacționare a gazelor naturale.
8	Asigurarea publicării informației necesare pentru asigurarea accesului la rețea.	- Publicarea informațiilor prevăzute de Codul rețelelor de gaze naturale și Regulamentul privind accesul la rețelele de transport al gazelor naturale și gestionarea congestiilor, Regulamentul privind racordarea la rețelele de gaze naturale și prestarea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale
9	Monitorizarea activității furnizorilor, OST, OSD. Asigurarea transparenței activităților pe piața gazelor naturale.	- Informarea participanților la piața gazelor naturale prin comunicate de presă despre atelierele / ședințele / despre actele normative de reglementare și rapoartelor aprobate de ANRE.

Tabelul 5. Măsurile privind dezvoltarea pieței de gaze naturale și promovarea concurenței sunt generalizate și prezentate în tabelul de mai jos.

Lista titularilor de licență în sectorul gazelor naturale

Nr. d/o	Denumirea titularului licenței	Seria, numărul, data eliberării licenței	Anii de activitate	
Transportul gazelor naturale				
1	„VESTMOLDTRANSGAZ” SRL	AC 001561 din 06.01.2015	2022	2023
2	„MOLDOVATRANSGAZ” SRL	AA 064596 din 10.06.2008	2022	Retrasă la data de 18.09.2023
Distribuția gazelor naturale				
1	„CHIȘINĂU-GAZ” SRL	AA 064579 din 10.06.2008	2022	2023
2	„EDINEȚ-GAZ” SRL	AA 064580 din 10.06.2008	2022	2023
3	„FLOREȘTI-GAZ" SRL	AA 064581 din 10.06.2008	2022	2023
4	„IALOVENI-GAZ" SRL	AA 064735 din 17.11.1999	2022	2023
5	„ȘTEFAN VODĂ-GAZ" SRL	AA 064585 din 10.06.2008	2022	2023
6	„UNGHENI-GAZ” SRL	AA 064587 din 10.06.2008	2022	2023
7	„CAHUL-GAZ" SRL	AA 064578 din 10.06.2008	2022	2023
8	„BĂLȚI-GAZ" SRL	AA 0018746 din 14.12.2006	2022	2023
9	„ORHEI-GAZ" SRL	AA 064584 din 10.06.2008	2022	2023
10	„CIMIȘLIA-GAZ" SRL	AA 0018673 din 02.03.2005	2022	2023
11	„GĂGĂUZ-GAZ" SRL	AC 000636 din 10.06.2008	2022	2023
12	„TARACLIA-GAZ" SRL	AA 064586 din 10.06.2008	2022	2023
13	„ROTALIN GAZ TRADING" SRL	AC 001409 din 24.08.2010	2022	2023
14	ÎCS „NORD GAZ SÎNGEREI" SRL	AA 064701 din 22.10.2010	2022	2023
15	„PROALFA-SERVICE" SRL	AA 064635 din 23.06.2009	2022	2023
16	FPC „LACATUȘ" SRL	AA 087005 din 07.06.2012	2022	2023

17	ÎM „SEF-Gaz" SRL	AA 087084 din 01.02.2013	2022	2023
18	„BV GROUP COMPANY” SRL	AC 001547 din 02.12.2016	2022	2023
19	FPC „FAITEC-M" SRL	AC 001554 din 28.07.2021	2022	2023
20	SRL „CANDELUX-COM”	AC 000697 din 25.04.2017	2022	2023
21	SRL „BELVILCOM”	AA 064589 din 10.06.2008	Retrasă la data de 04.05.2022	-
22	SA „DARNIC-GAZ”	AA 064591 din 10.06.2008	Retrasă la data de 01.11.2022	-
23	SRL „COMPANIA-DOBOȘ”	AC 000683 din 27.03.2017	2022	Retrasă la data de 07.04.2023
Furnizarea gazelor naturale				
1	„ROTALIN GAZ TRADING" SRL	AC 001686 din 24.08.2010	2022	2023
2	ÎCS „NORD GAZ SÎNGEREI" SRL	AA 064700 din 22.10.2010	2022	2023
3	„MOLDOVAGAZ" SA	AC 001402 din 06.11.2018	2022	2023
4	FPC „LACATUȘ" SRL	AA 087004 din 07.06.2012	2022	2023
5	ÎM „SEF-GAZ" SRL	AA 087085 din 01.02.2013 (suspendată din 06.03.2024 prin HCA nr. 132/2024)	2022	2023
6	„ENERGOCOM" SA	A MMI 000088 din 16.01.2018	2022	2023
7	„YAR ENERGY & GAS” SRL	A MMI 000115 din 24.10.2019	2022	2023
8	„NATURAL GAZ D.C." SRL	AC 001519 din 15.11.2019	2022	2023
9	„SD ENERGY ENGINEERING GROUP” SRL	AC 001439 din 11.02.2020	2022	2023
10	„TRANSAUTOGAZ" SRL	AC 001440 din 11.02.2020	2022	2023
11	„NATIONAL POWER CORP" SRL	AC 001664 din 23.04.2020	2022	2023
12	„NORDGAZ FURNIZARE" SRL	A MMI 000150 din 17.07.2020 (suspendată din 06.03.2024 prin HCA nr. 134/2024)	2022	2023
13	„POWER ENERGY SERVICE" SRL	A MMI 000092 din 31.12.2020	2022	2023
14	„TRADE ENERGO PLUS" SRL	AC 001526 din 02.03.2021	2022	2023
15	„DYNAMIC GAS GROUP" SRL	AC 001528 din 02.03.2021	2022	2023
16	„IMAS COMPANY" SRL	AC 001532 din 06.04.2021	2022	2023

17	„FURNIZARE ENERGIE” SRL	AC 001533 din 14.04.2021	2022	2023
18	„CIS GAZ TRADING” SRL	AC 001536 din 21.04.2021	2022	2023
19	„JUST ENERGY” SRL	AC 001579 din 24.11.2021	2022	2023
20	„FAST OIL & GAS INTERNATIONAL” SRL	AC 001580 din 24.11.2021 (suspendată din 22.03.2024 prin HCA nr. 191/2024)	2022	2023
21	ÎCS „PREMIER ENERGY” SRL	AC 001609 din 25.03.2022	2022	2023
22	„NAVITAS ENERGY” SRL	AC 001610 din 25.03.2022	2022	2023
23	„EAST GAS ENERGY TRADING” SRL	AC 001618 din 20.04.2022	2022	2023
24	SRL „SALCIOARA-VASCAN”	AC 000698 din 25.04.2017	2022	2023
25	SRL „BELVILCOM”	AA 064590 din 10.06.2008	Retrasă la data de 04.05.2022	-
26	SA „DARNIC-GAZ”	AA 087102 din 11.04.2013	Retrasă la data de 01.11.2022	-
27	SA „LAFARGE CIMENT (MOLDOVA)”	AC 001582 din 30.11.2021	2022	Retrasă la data de 17.11.2023

Anexa nr. 2
la Studiul de piață a gazelor naturale din
Republica Moldova, aprobat prin
Hotărârea Consiliului de administrație
al ANRE nr. din 2024

Informația
privind accesul localităților la rețelele de gaze naturale și a consumatorilor în Republica
Moldova la situația 31.12.2022
(fără unitățile administrativ – teritoriale din stânga Nistrului)

Nr. de ord.	Denumirea municipiului, raionului	Localități în Republica Moldova			Total consumatori finali	din care:		
		Total	din care cu acces la gaze naturale la 31.12.2022			Casnici	Noncasnici	
			număr	%			număr consumatori	număr locuri de consum
1	Chișinău	35	33	94,3%	345149	338969	6180	9133
2	Anenii Noi	45	40	88,9%	24021	23641	380	546
3	Strășeni	39	37	94,9%	18639	18313	326	519
4	Criuleni	43	43	100,0%	19567	19271	296	449
5	Dubăsari	15	15	100,0%	6324	6218	106	185
6	Ialoveni	34	30	88,2%	23535	23177	358	413
7	Bălți	3	3	100,0%	43153	42483	670	784
8	Sîngerei	70	27	38,6%	6467	6302	165	212
9	Glodeni	35	11	31,4%	5112	5007	105	122

10	Rîșcani	55	27	49,1%	8225	8074	151	222
11	Fălești	76	15	19,7%	5924	5777	147	198
12	Edineț	49	19	38,8%	10382	10090	292	409
13	Dondușeni	30	12	40,0%	5160	5059	101	125
14	Ocnîța	33	26	78,8%	8432	8251	181	254
15	Briceni	39	30	76,9%	11563	11339	224	325
16	Florești	74	57	77,0%	9998	9690	308	476
17	Soroca	68	24	35,3%	9893	9596	297	359
18	Drochia	40	26	65,0%	16050	15671	379	492
19	Orhei	75	59	78,7%	23376	22651	725	1006
20	Rezina	41	31	75,6%	7647	7418	229	311
21	Șoldănești	33	19	57,6%	4806	4643	163	230
22	Telenești	54	23	42,6%	6353	6207	146	230
23	Cimișlia	39	31	79,5%	10459	10212	247	349
24	Basarabeasca	10	8	80,0%	7860	7725	135	194
25	Leova	40	28	70,0%	6806	6676	130	214
26	Hîncești	63	18	28,6%	10231	10004	227	273
27	Ștefan Vodă	26	26	100,0%	15032	14798	234	356
28	Căușeni	48	35	72,9%	19965	19723	242	416
29	UTA Găgăuzia	32	31	96,9%	46110	45375	735	1159
30	Cahul	55	50	90,9%	29022	28227	795	1219
31	Cantemir	51	17	33,3%	4551	4450	101	149
32	Ungheni	74	24	32,4%	13024	12739	285	336
33	Călărași	44	38	86,4%	11954	11668	286	455
34	Nisporeni	39	23	59,0%	6636	6415	221	262
35	Taraclia	26	25	96,2%	12938	12736	202	316
36	Consumatori finali, instalațiile de gaze ale căroră sunt racordate la rețelele OST				3	0	3	8
Total Republica Moldova		1.533	961	62,7%	814.367	798.595	15.772	22.706

Informația
privind accesul localităților la rețelele de gaze naturale și a consumatorilor în Republica
Moldova la situația 31.12.2023
(fără unitățile administrativ – teritoriale din stânga Nistrului)

Nr	Denumirea municipiului, raionului	Localități în Republica Moldova			Total consumatori finali	din care:		
		Total	din care cu acces la gaze naturale la 31.12.2023			Casnici	Noncasnici	
			număr	%			număr consumatori	nr locuri de consum
1	Chișinău	35	33	94,3%	351464	345164	6300	9070
2	Anenii Noi	45	40	88,9%	24120	23734	386	552
3	Strășeni	39	37	94,9%	18787	18457	330	523
4	Criuleni	43	43	100,0%	19700	19402	298	450
5	Dubăsari	15	15	100,0%	6358	6250	108	182
6	Ialoveni	34	30	88,2%	23960	23597	363	448
7	Bălți	3	3	100,0%	43483	42803	680	794
8	Sîngerei	70	27	38,6%	6631	6466	165	231
9	Glodeni	35	12	34,3%	5216	5111	105	127
10	Rîșcani	55	27	49,1%	8327	8171	156	223
11	Fălești	76	16	21,1%	5987	5838	149	204
12	Edineț	49	19	38,8%	10446	10148	298	414
13	Dondușeni	30	12	40,0%	5187	5086	101	126
14	Ocnița	33	26	78,8%	8447	8266	181	259
15	Briceni	39	30	76,9%	11607	11383	224	328
16	Florești	74	57	77,0%	10085	9777	308	476
17	Soroca	68	24	35,3%	10025	9727	298	359
18	Drochia	40	26	65,0%	16094	15713	381	502
19	Orhei	75	59	78,7%	23806	23050	756	1044
20	Rezina	41	31	75,6%	7816	7585	231	316
21	Șoldănești	33	19	57,6%	4967	4798	169	237
22	Telenești	54	23	42,6%	6534	6385	149	241
23	Cimișlia	39	31	79,5%	10584	10330	254	360
24	Basarabeasca	10	8	80,0%	7871	7734	137	198
25	Leova	40	28	70,0%	7002	6871	131	215
26	Hîncești	63	18	28,6%	10248	10034	214	320
27	Ștefan Vodă	26	26	100,0%	15131	14914	217	372
28	Căușeni	48	35	72,9%	20054	19811	243	433
29	UTA Găgăuzia	32	31	96,9%	46364	45622	742	1170

30	Cahul	55	50	90,9%	29262	28457	805	1248
31	Cantemir	51	17	33,3%	4551	4456	95	158
32	Ungheni	74	25	33,8%	13190	12900	290	343
33	Călărași	44	38	86,4%	12059	11771	288	458
34	Nisporeni	39	23	59,0%	6855	6622	233	274
35	Taraclia	26	25	96,2%	12961	12757	204	318
36	Consumatori finali, instalațiile de gaze ale căroră sunt racordate la rețelele OST				3	0	3	8
Total Republica Moldova		1.533	964	62,9%	825.182	809.190	15.992	22.981